

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2015

Adéla Pěkná

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ANALÝZA ČESKÉ A ŠPANĚLSKÉ ODBORNÉ TERMINOLOGIE
V OBLASTI DĚDICKÉHO PRÁVA

Vedoucí práce: PhDr. Jana Pešková, Ph.D.

Autor práce: Adéla Pěkná

Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2015

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své práce bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdání textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 10. května 2015

.....
Adéla Pěkná

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala PhDr. Janě Peškové, Ph.D., za cenné rady a připomínky při psaní této práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá analýzou české a španělské odborné terminologie v oblasti dědického práva.

Cílem práce je zmapovat právní úpravu dědického práva v České republice a ve Španělsku, vytvořit komparace úprav obou zemí a postihnout nejvýznamnější rozdíly, jak po stránce právní, tak zejména po stránce jazykové. Detailněji je praktická část zaměřena na lexikální analýzu odborné terminologie z oblasti dědického práva a problematiku překladu právní terminologie. K tomuto účelu je stanovena nulová hypotéza, která se skládá z dílčích hypotéz. V závěru praktické části jsou hypotézy potvrzeny a výsledky interpretovány.

Praktický význam spočívá v aplikaci reálií z oblasti dědického práva na komparaci jazykovou a její přínos.

Práce obsahuje resumé ve španělštině a dvojjazyčný glosář.

Klíčová slova

dědické právo, závět', terminologická analýza, Španělsko

Annotation

This bachelor work analyses the Czech and Spanish special terminology in the sphere of the inheritance law.

The objective of this work is to outline the law frame of the hereditary right both in the Czech republic and Spain, setting out comparison of modifications in both countries and paying attention to the most important differences, both in the law content and the language aspect. The practical part is aimed at the lexical analysis of the special terminology in the sphere of hereditary right and problems of juridical terminology. For this purpose was a zero hypothesis stated consisting of partial hypotheses which are verified in the conclusion of the practical part and the results are interpreted.

The practical goal is in the application of realia in the sphere of hereditary right on language comparison and its achievement.

The work contains a summary in Spanish and a bilingual glossary.

Key words

inheritance law, testament, terminological analysis, Spain

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Představení problematiky dědického práva.....	10
3. Historický exkurs v oblasti českého dědického práva.....	12
3.1 Římské právo.....	12
3.2 Všeobecný občanský zákoník z roku 1811.....	12
3.3 Dědické právo ve 20. století.....	14
3.3.1 Občanský zákoník č. 141/1950 Sb.....	14
3.3.2 Občanský zákoník č. 40/1964 Sb.....	15
3.3.3 Občanský zákoník č. 509/1991 Sb.....	16
3.3.4 Občanský zákoník č. 89/2012 Sb.....	18
3.3.4.1 Pořízení pro případ smrti.....	20
3.3.4.1.1 Závěť.....	20
3.3.4.1.2 Dědická smlouva.....	21
3.3.4.1.3 Dovětek.....	21
3.3.4.2 Odkaz.....	21
3.3.4.3 Zákonná posloupnost.....	22
3.3.4.4 Odúmrť.....	22
3.3.4.5 Vydědění.....	23
3.3.4.6 Přejedchod pozůstalosti na dědice.....	23
3.3.4.7 Správa pozůstalosti a její soupis.....	23
3.3.4.8 Odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele.....	24
3.4 Shrnutí charakteristiky dědického práva v České republice.....	24
4. Problematika dědického práva ve Španělsku	26
4.1 Historie dědického práva ve Španělsku.....	26
4.2 Derecho Foral – vlastní historické občanské právo.....	26
4.3 Obsah, struktura a uspořádání občanského zákoníku ve Španělsku.....	28
4.4 Druhy dědění.....	32
4.5 Druhy závětí.....	32
4.6 Skupiny dědiců (dědické třídy) podle „Código Civil“.....	33
4.7 Rozdělení dědictví podle „Código Civil“.....	34
4.8 Dědická nezpůsobilost.....	36
4.9 Neopomenutelní dědicové podle „Código Civil“.....	37

4.10 Vydědění.....	37
4.11 „Pareja de hecho“ a dědické právo.....	38
4.12 Shrnutí charakteristiky dědického práva ve Španělsku.....	39
4.13 Komparace české a španělské právní úpravy dědického práva.....	40
5. Rozbor právní terminologie z oblasti dědického práva – praktická část - metodologie.....	42
5.1 Rozbor vybrané slovní zásoby – lexikální analýza.....	43
5.1.1 Písemné dokumenty v dědickém právu.....	44
5.1.2 Účastníci dědického práva.....	47
5.1.3 Pozůstalost, druhy dědění a druhy závětí.....	51
5.1.4 Dědictví a jeho rozdělení.....	54
5.1.5 Obecné pojmy z právních pramenů.....	55
5.1.6 Shrnutí problematiky odrazu překladu odborné terminologie ve slovnících a terminologické databázi – interpretace a závěry.....	58
5.2 Komparace českého a španělského dědického práva – analýza výskytu odborné terminologie v právním systému druhé země.....	58
5.2.1 Odborná terminologie objevující se pouze ve španělském dědickém právu.....	59
5.2.2 Odborná terminologie objevující se pouze v českém dědickém právu.....	61
5.2.3 Odborná terminologie objevující se v právu obou zemí a mající obsahově shodnou identitu.....	61
5.2.4 Odborná terminologie objevující se v dědickém právu obou zemí s obsahově rozdílnou stránkou.....	62
5.3 Interpretace výsledků.....	63
6. Dvojjazyčný glosář.....	65
7. Závěr.....	68
Resumé.....	71
Seznam použitých zdrojů.....	74
Příloha č. 1.....	79

1. Úvod

Tématem bakalářské práce je „Analýza české a španělské odborné terminologie v oblasti dědického práva“.

Snahou práce bude vytvoření komparativního příspěvku a přiblížení dosud ne zcela příliš probádané a zdokumentované oblasti právního systému Španělska, konkrétně dědického práva a jeho právního jazyka a odborné terminologie. Z tohoto důvodu bylo také toto téma autorkou vybráno jako „výzva“ s ambicí vytvořit komparativní dokument v této téměř neprozkoumané oblasti španělského dědického práva. Autorka věří, že je zde do budoucna velký prostor pro další analýzy a rozborů.

Jako cíl si autorka klade zmapovat právní úpravu dědického práva v České republice a ve Španělsku, vytvořit komparace úprav obou zemí a postihnout nejvýznamnější rozdíly, jak po stránce právní, tak zejména po stránce jazykové. Práce bude rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V části teoretické bude přiblíženo dědické právo v obou zemích, situace po aktuální rekodifikaci občanského zákoníku po 1.1.2014 v České republice a dále historie, prameny a struktura dědického práva ve Španělsku, a to jak na úrovni národní, tak regionální. Následně bude provedena komparace obou úprav.

Praktická část se detailněji zaměří na analýzu lexikálních jednotek z oblasti dědického práva a problematiku překladu právní terminologie. K tomuto účelu bude stanovena nulová hypotéza, tj. předpokládá se určitá jazyková asymetrie mezi českou a španělskou terminologií v oblasti dědického práva, a v rámci hlavní hypotézy budou stanoveny i dílčí hypotézy. V praktické části bude dále proveden rozbor vybraných termínů z hlediska jazykové ekvivalence a nejvhodnějšího překladu.

Praktický význam práce bude spočívat právě v aplikaci reálií z oblasti dědického práva na komparaci jazykovou a její přínos.

V závěru práce dojde k potvrzení či vyvrácení hypotézy a interpretaci výsledků a zobecnění. Práce bude doplněna terminologickým glosářem.

Primárními zdroji práce budou právní předpisy obou zemí, tj. nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) v České republice a španělský občanský zákoník „*Código Civil*“. Sekundární zdroje budou tvořit vedle odborných českých právních dokumentů (autoři Schelle, Schelleová, Mikeš, Muzikář, Lisse) i španělské právní dokumenty (autor Vela Sánchez) a publikace věnující se problematice právního jazyka (autoři Alcaraz Varó a Hughes).

Možnosti překladu odborné terminologie v praktické části budou vyhledány ve Španělsko-českém právnickém a ekonomickém slovníku od autora Jiřího Bryndy, Španělsko-českém a česko-španělském slovníku od autorů Josefa Dubského a Vladimíra Rejzka a terminologické databázi IATE (*Interactive terminology for Europe*). Výklad slovních spojení bude také konzultován v on-line slovníku Španělské královské akademie (RAE).

Dále bude práce čerpat z internetových zdrojů – odborných článků, jak českých, tak španělských, zabývajících se tématem dědického práva. Za účelem rozboru odborné terminologie z oblasti dědického práva bude také analyzována po stránce lexikální konkrétní španělská závěť.

Součástí diplomního úkolu bude také vyhledání relevantní primární literatury i další sekundární literatury.

2. Představení problematiky dědického práva

Myšlenka na pomíjivost života člověka a tím i na marnost snažení z hlediska vzdálené perspektivy není příjemná a bývá proto odsouvána v zájmu duševní rovnováhy a pohody do pozadí. Každý z nás se setkal či setká s neodvratitelnou událostí smrti jedince ve své rodině nebo v okruhu blízkých osob.

S touto událostí je nejen těžké se vyrovnat, ale samozřejmě s sebou přináší i celou řadu dalších aspektů. Je samozřejmě na každém člověku, aby ve stínu těchto smutných událostí zaujal při řešení následujících vztahů postoj opírající se o relevantní znalosti. Je zřejmé, že nashromážděný majetek je mnohdy výsledkem tvrdé celoživotní práce a odříkání si, lze tedy snadno dovodit, že člověka zajímá i to, jak bude s jeho majetkem po jeho smrti zacházeno.

Vyvstává tedy otázka, co se bude dít s majetkem, který po sobě zemřelý zanechal. Pokud se dotyčná osoba rozhodne svoje záležitosti řešit včas a zařídí vše potřebné před svojí smrtí, tj. sepíše závěť, o to méně starostí s vyřizováním pozůstalosti mají pozůstalí po její smrti. Existuje však i druhá varianta, kdy z nějakého důvodu nemůžeme či nechceme tyto záležitosti řešit před smrtí, např. nechceme vyvolávat rozbroje a dohady v rodině a mezi potomky, chceme mít klidné stáří atd. Naopak dědicové mohou mít zase obavy z dluhů zůstavitele.

Dědické právo je svým charakterem právo soukromé a stojí na pomezí práv majetkových a práv rodinných. Vlastnické právo je základním lidským právem, které spadá nejenom pod občanský zákoník, ale je ochraňováno i Listinou základních práv a svobod. Dědění je taktéž zaručeno v článku 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, která je součástí našeho ústavního pořádku.¹

O čem tedy pojednává dědické právo? Jedná se o právo regulující přechod zejména majetkových práv ze zůstavitele na druhou osobu, tj. na dědice. Vyjadřuje také „*odraz principu zachování hodnot a kontinuity individuálních majetkových vztahů, nesleduje však jen zájmy právních nástupců zemřelého člověka, ale i ochranu oprávněných zájmů věřitelů, kteří při rozvinutých úvěrových vztazích se dostávají při uvedené příležitosti stále častěji ke slovu*“.²

---

¹ LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součást ústavního pořádku České republiky. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., článek 11, odst. 1, dostupné také online: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html> [cit. 5.4.2015]

² MIKEŠ, J., MUZIKÁŘ, L.: Dědické právo, Linde Praha, 2007, s. 5, ISBN 978-80-7201-674-7

Definice Jiřího Mikeše poukazuje na dvojí smysl dědického práva: objektivní a subjektivní. „*Dědickým právem v objektivním smyslu se rozumí souhrn norem upravujících podmínky přechodu majetkových práv a povinností zemřelého na jeho právní nástupce, jimiž jsou především dědici, v některých případech jimi však mohou být i zůstavitelovi věřitelé, popř. stát. Naproti tomu dědické právo v subjektivním smyslu představuje oprávnění určitého občana nebo organizace, popřípadě i státu, vstoupit do majetkoprávních vztahů zemřelého.*“³

Dědické právo bylo doposud v občanském zákoníku upraveno velmi stručně. Občanský zákoník z roku 1964 nepočítal s tím, že by někdo za svůj život mohl nahromadit větší majetek, který by chtěl mezi své pozůstalé rozdělit. Z tohoto důvodu nová právní úprava reaguje na do jisté míry změněné společenské poměry.⁴

Nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb., který představuje jakousi „revoluci“ v občanském právu, potom uvádí tuto definici: „*Dědické právo je právo na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní.*“ Pozůstalost potom charakterizuje jako „*celé jmění zůstavitele, kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže by byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci.*“. „*Dědicem je potom ten, kterému náleží dědické právo, a dědictví lze vymezit jako „pozůstalost ve vztahu k dědici.*“⁵

Změny, které se vyskytly v novém občanském zákoníku s účinností od 1.1.2014, a potažmo i v dědickém právu, mají přímý dopad na každého občana České republiky.

Dědické právo je v novém občanském zákoníku č. 89/2012 Sb. zakotveno v Hlavě III. (§ 1475- §1720), která se skládá celkem z 8 dílů, díly mají dále své oddíly a pododdíly.

Pro účely této bakalářské filologické práce bude pozornost věnována zejména aspektům dědického práva, ve kterých se může orientovat i nejširší veřejnost bez právníckého vysokoškolského vzdělání.

---

³ MIKEŠ, J.: Dědictví a právo, Informatorium Praha, 1993, s.18, ISBN 80-85427-10-9

⁴ NOVOTNÝ P., NOVOTNÁ, M.: Nový občanský zákoník: dědické právo, Grada Publishing, a.s., 2014, s. 11, ISBN 978- 80-247-5168-9

⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník, Ústav práva a právní vědy, o.p. a European Business School, Praha, 2014, s. 147, ISBN 978-80-87974-01-8

3. Historický exkurs v oblasti českého dědického práva

3.1 Římské právo

Základem kontinentálního právního řádu (a tím i českého právního řádu) bylo římské právo. Dnes se můžeme setkat s mnohými právními instituty (soubory právních norem), které vznikly v této době. Možnost dědění byla v této době již také dvojitá, tj. podle zákona a podle testamentu.

Nejstarší římská intestátní posloupnost byla posloupnost po otci rodiny – *pater familias*. Dědici byly osoby, které byly bezprostředně podřízeny jeho moci. Byly to tehdy jeho děti, dále manželka, která byla podrobena jeho manželské moci, mohly to však i být další osoby, které náležely k jeho přímému potomstvu. Vzhledem k tomu, že všechny tyto osoby náležely k rodině zůstavitele, byly označovány jako dědicové domácí (*domestici*).⁶

Vývoj římského práva probíhal po dobu několika staletí od počátku Říma až do doby císaře Justiniana kolem roku 543, kdy došlo k završení vývoje římského práva. Až tehdy nastalo naprosté vítězství *kognátské*⁷ posloupnosti.

Přesuneme-li se do doby předhusitské, zjistíme, že dědické právo se v této době příliš nerozvíjelo. Panovníci si osvojovali právo dědit i za situace, kdy vlastník potomky měl, ale dědické právo mu nebylo uznáno. Změny přišly až s postupným uvolňováním nedílových svazků. Postupně se s vlivem kanonického práva začala rozvíjet další forma, tj. dědění podle testamentu, česky „kšaft“.⁸

3.2 Všeobecný občanský zákoník z roku 1811

18. století představovalo rozhodující změnu v pojetí dědického práva. V roce 1811 byl vydán Všeobecný občanský zákoník jako vrcholná novodobá kodifikace občanského práva.⁹ Tento zákoník se stal bezesporu nejvýznamnějším právním

---

⁶ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K.: Dědické právo podle nového občanského zákoníku, Praha: Linde Praha, a.s., 2013, s. 9-10, IBSN: 978-80-7201-931-1

⁷ Kognátské příbuzenství = pokrevní příbuzenství x agnátské příbuzenství = 2 osoby jsou agnátsky příbuzné, podléhají-li stejné moci otcovské nebo manželské, počítaje v to i nositele této moci, anebo by této moci podléhaly, pokud by ještě její nositel žil. Vznik agnace: 1) adopce 2) arogace 3) sňatek (<http://www.ius-wiki.eu/rimske-pravo>) [cit. 5.4.2015]

⁸ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K.: Dědické právo podle nového občanského zákoníku, Praha: Linde Praha, a.s., 2013, s. 9-10, IBSN: 978-80-7201-931-1

⁹ SCHELLE, K., TAUCHEN, J.: Občanské zákoníky: Kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů KEY Publishing s.r.o., Ostrava 2012, s. 16-17, IBSN 978-80-

kodexem, který byl vydán na našem území a stal se základem právní úpravy na území rakouské monarchie, tj. pro všechny rakouské země, kromě Uher.

Všeobecný zákoník občanský se německy nazýval „*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie*“ a měl zkratku ABGB.¹⁰ V habsburské monarchii platil tento zákoník po celé 19. století.

Zákoník byl vyhlášen císařským patentem Františka I. č. 946 Sb. z.s., byl vyhlášen v němčině a skládal se z 1502 paragrafů, které byly uspořádány do 3 dílů.¹¹ Dědické právo bylo obsahem dílu druhého, upravené v hlavě osm až šestnáct od § 531 - § 858.¹²

Koncepce ABGB byla založena na účelnosti římského práva, nově se zde však již projevovala skutečnost práva přirozeného, což bylo patrné zejména na myšlence vrozených lidských práv. Existovala zde již společenská rovnost, soukromé vlastnictví nebylo nijak omezeno a zároveň bylo odmítáno otroctví.¹³

Provedeme-li komparaci dědického práva v rámci římského práva a práva podle ABGB, dojdeme k závěru, že v obou právech existuje princip univerzální sukcese, tj. dědic nastupuje do práva a povinností zůstavitele jako celku. Rozdíl je však v tom, že zatímco v římském právu se jedná o soubor materiálních věcí i náboženských povinností, ABGB chápe dědictví pouze v majetkové rovině.

Dědici ze zákona byli podle ABGB rozděleni do 4 tříd: 1. třídu tvořily zůstavitelovy děti s potomky, druhou třídu zůstavitelovi rodiče s potomky, do třetí patřili zůstavitelovi prarodiče s potomky, do čtvrté třídy prararodiče bez potomků. Dědické právo manžela bylo upraveno v samostatném ustanovení v § 757.¹⁴

Zákon ABGB byl na svoji dobu dokonce tak moderní, že se stal velkým inspiračním zdrojem autorů současného nového občanského zákoníku, a to nejenom v oblasti

---

7418-146-7, někdy je uváděn i název: Obecný zákoník občanský - MIKEŠ, J., MUZIKÁŘ, L.: Dědické právo, Linde Praha, 2007, s. 43, ISBN 978-80-7201-674-7

¹⁰ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K.: Dědické právo podle nového občanského zákoníku, Praha: Linde Praha, a.s., 2013, s. 9-10, IBSN: 978-80-7201-931-1

¹¹ Zákon č. 946/1811 Sb., v pozdějším znění dostupný např. online: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjygeyv6ojugywtcna> [cit. 9.4.2015]

¹² SCHELLE, K., TAUCHEN, J.: Občanské zákoníky: Kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů KEY Publishing s.r.o., Ostrava 2012, s. 16-17 ISBN 978-80-7418-146-7

¹³ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K.: Civilní kodexy, 1811-1950-1964, 1. Vyd. Brno, Doplněk, 1993, s. 20, ISBN 80-210-0587-1

¹⁴ MIKEŠ, J., MUZIKÁŘ, L.: Dědické právo, Linde Praha, 2007, s. 43, ISBN 978-80-7201-674-7

dědického řízení. V některých případech se dědické právo však obrací až k právu římskému.¹⁵

3.3 Dědické právo ve 20. století

3.3.1 Občanský zákoník č. 141/1950 Sb.

První Československá republika zákoník recipovala. Na českém území byl platným právem prakticky až do vydání nového zákoníku práce v roce 1965, ačkoliv rozsáhlé pasáže nahradily nové československé kodexy v roce 1950, kdy došlo ke změně politického režimu, což vedlo k potřebě přijmout nový právní řád. Nový zákon č. 141/1950 Sb. platil na našem území od 1. ledna 1951 do 31. března 1964. Právní úprava se z původních 293 paragrafů značně zjednodušila a zestručnila na celkových 193 paragrafů¹⁶, z toho bylo dědickému právu věnováno pouze 53 ustanovení (§509 - §561)¹⁷.

Tento zákon č. 141/1950 Sb. je často nazýván jako „*střední*“, protože nahradil zákoník ABGB z roku 1811 a následně byl sám nahrazen novým zákoníkem v roce 1964. Typickým znakem byla poplatnost tehdejšímu režimu a tlak na maximální potlačení soukromého vlastnictví. Karel Schelle a Jaromír Tauchen uvádějí, že „*šlo o snahu vytvořit takový právní stav, který by umožnil lépe prosadit totalitní tendence komunistické vlády zlikvidovat sto let budované demokratické základy právního státu*“.¹⁸

Období v letech 1949-1950 je z právního úhlu pohledu známé jako „*právníká dvouletka*“, tj. období, ve kterém byl celý právní řád přepracován a kodifikován, dědické a rodinné právo mělo být sekularizováno.¹⁹

Na rozdíl od předchozí úpravy se preferovalo dědění ze zákona, cílem bylo podporovat rodinné vazby. Byla omezena možnost využití odkazů. Současně se změnil i okamžik nabytí dědictví, které dědic nabýval již smrtí zůstavitele. V této kodifikaci byl

---

¹⁵ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K.: Dědické právo podle nového občanského zákoníku, Praha: Linde Praha, a.s., 2013, s. 34, IBSN: 978-80-7201-931-1

¹⁶ Občanský zákoník č. 141/1950 Sb, ve znění pozdějších přepisů, dostupný rovněž online: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=141&r=1950> [cit. 24.3.2015]

¹⁷ MIKEŠ, J., MUZIKÁŘ, L.: Dědické právo, Linde Praha, 2007, s. 5, IBSN 978-80-7201-674-7

¹⁸ SCHELLE, K., TAUCHEN, J.: Občanské zákoníky: Kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů KEY Publishing s.r.o., Ostrava 2012, s. 20, IBSN 978-80-7418-146-7

¹⁹ Tamtéž

také upraven institut zřeknutí se dědictví.²⁰ Podle § 516 bylo možné se dědictví zřící předem smlouvou se zůstavitelem, a kdo se dědictví zřiká, mohl tak učinit i s účinky pro své potomky.²¹

Podle občanského zákoníku č. 141/1950 Sb. existovaly dvě skupiny dědiců ze zákona, nikoli tedy tříd, jak tomu bylo doposud. Do první patřil manžel a zůstavitelovy děti. Velikost podílu manžela nebyla v této skupině předem určena a manžel sám v této skupině také nemohl vystupovat, jeho místo bylo spolu s rodiči zůstavitele ve skupině druhé. Do této skupiny je potom zcela nově, bez jakékoli návaznosti na dosavadní právní vývoj, zařazena i tzv. spoližijící osoba, tj. *„osoba, která žila se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti jako člen rodiny a která z tohoto důvodu pečovala o společnou domácnost nebo byla odkázána výživou na zůstavitele“*.²²

Rozhodnutí v dědickém řízení vydával až do roku 1951 soud a soudní komisaři mohli být pověřeni některými úkony. K zásadní změně dochází v roce 1951, kdy zákonem č. 116/1951 Sb. o státním notářství a prováděcím nařízením ministra spravedlnosti č. 117/1951 Sb. byli řízením dědictvím pověřeni státní notáři, kteří mohli činit všechna rozhodnutí. *„Státní notářství napomáhá socialistickým právníkům osobám, jiným společenským organizacím a všem občanům při ochraně jejich zákonných zájmů, dbá, aby jejich uplatňování bylo v souladu s duchem a socialistickými cíli lidové demokracie, a přispívá tak k upevňování socialistické zákonnosti.“*²³

Nutno dodat, že orgán státního notářství byl zrušen až po 41 letech v právním řádu od 1.1.1993. Od tohoto data se notářství a notáři stávají polosoukromou institucí.²⁴

3.3.2 Občanský zákoník č. 40/1964 Sb.

S účinností od 1. dubna 1964 platil na našem území občanský zákoník – zákon č. 40/1964 Sb. Obsahoval 9 částí a 879 paragrafů.²⁵ Dědickému právu se zde věnoval opět velmi malý počet paragrafů – celkem 28 ustanovení (§ 460 - § 487).²⁶

---

²⁰ Občanský zákoník č. 141/1950 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dostupný rovněž online: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=141&r=1950, § 509> [cit. 24.3.2015]

²¹ Tamtéž § 516

²² MIKEŠ, J.: Dědictví a právo, Informatorium Praha, 1993, s. 44, ISBN 80-85427-10-9

²³ Zákon č. 116/ 1951 Sb., <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=26273&Section=1&IdPara=1&ParaC=2> [cit. 9.4.2015]

²⁴ MIKEŠ, J.: Dědictví a právo, Informatorium Praha, 1993, s. 4, ISBN 80-85427-10-9

Podle tohoto zákoníku byli v období od 1.4.1964 do 31.12.1991 dědici ze zákona rozvrženi do tří skupin: pro první skupinu platila shodná právní úprava z občanského zákoníku č. 141/1950 Sb., do druhé skupiny patřil jenom pozůstalý manžel a tzv. spolužijící osoba a dále otec či matka, ale již ne sourozenci.

„Vyloučením dědického nástupnictví zůstavitelových sourozenců v této skupině bylo narušeno přirozené rodové sepětí příbuzenstva do genealogických řetězců. Bylo tak umožněno, aby i jeden člen rodičovského páru vyloučil z dědění nejen své vlastní potomky, ale i potomky druhého z rodičů, kteří nebyli jeho vlastními potomky (tzv. nevlastní děti).“²⁷ Ve třetí skupině bylo potom možné, aby vše dědila i spolužijící osoba.²⁸

Za posledních několik desetiletí zaznamenal tento zákon několik významných novelizací, z nichž některé představovaly značný zásah do oblasti dědického práva.²⁹

Jedna z těchto významnějších novelizací proběhla v roce 1983 zákonem č. 131/1982 Sb., kdy byla znovu zavedena možnost vydědění. Účinnost vydědění je vázána na naplnění zákonem stanovených důvodů v § 469.³⁰

3.3.3 Občanský zákoník č. 509/1991 Sb.

Další změnu v dědickém řízení přinesla až novelizace právního předpisu po roce 1989. V návaznosti na demokratické změny ve společnosti byl vydán zákon č. 509/1991 Sb., účinný od 1. ledna 1992, kterým se mění a doplňuje zákon č. 40/1964 Sb. Zákonem č. 264/1992 Sb. byl zároveň po více než 40 letech zrušen zákon o státním notářství a notářský zákon. Tato novela měla význam pro oblast práva procesního, kdy dědické řízení přešlo do pravomoci soudů.

Zákonem č. 509/1991 Sb. došlo v rámci dědického práva k těmto výrazným změnám:

- *„rozšířily se důvody vydědění neopomenutelných dědiců,*

---

²⁵ Občanský zákoník č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dostupný také online: <http://zakony.centrum.cz/obcansky-zakonik> [cit. 1.4.2015]

²⁶ MIKEŠ, J., MUZIKÁŘ, L.: Dědické právo, Linde Praha, 2007, s. 5, ISBN 978-80-7201-674-7

²⁷ MIKEŠ, J., MUZIKÁŘ, L.: Dědické právo, Linde Praha, 2007, s. 44, ISBN 978-80-7201-674-7

²⁸ Zákon č. 40/1964 Sb.

²⁹ SCHELLEOVÁ I., SCHELLE, K.: Dědické právo podle nového občanského zákoníku, Praha: Linde Praha, a.s., 2013, s. 34, IBSN: 978-80-7201-931-1

³⁰ Zákon č. 131/1982 Sb, §469, dostupné online:

http://profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=16&id_article=256506&csum=a2cc15f7 [cit. 9.4.2015]

- zmenšil se nárok zletilých neopomenutelných dědiců z původních $\frac{3}{4}$ zákonného dědického podílu na $\frac{1}{2}$ zákonného dědického podílu,
- znovuoobnovení institutu alografní závěti v obecné podobě i podobě pro osoby se smyslovou vadou,
- závěť jako notářský zápis může pořádit i nezletilá osoba, která dovršila 15. rok věku,
- právo zůstavitele zříditi závěti nadaci“.³¹

Notářský řád (zákon č. 359/1992 Sb.) již neobsahuje žádné předpisy týkající se řízení, ale jen předpisy týkající se provádění určitých úkonů (úschovy, osvědčení, právní pomoc či sepisování listin) notářem.

V dědickém řízení byl opětovně zaveden institut soudního komisaře, který nemohl do roku 2000 vydávat žádná rozhodnutí. Teprve od roku 2009 (novela občanského soudního řádu č. 7/2009) je pro dědické řízení oprávněn soudní komisař vydávat rozhodnutí jménem soudu, není-li stanoveno jinak.

Dědické nástupnictví zaznamenalo v této době 2 výrazné změny:

- „rozšířil se okruh zákonných dědiců třetí skupiny o první potomky sourozenců, tj. synovce a neteře, kteří právem reprezentace mohou nastupovat na uvolněné místo po svém předchůdci – snížila se tedy naděje tzv. spolužijící osoby na nabytí celého dědictví,
- vytvořila se tzv. čtvrtá dědická skupina, kterou tvoří zůstavitelovi prarodiče a potomci prarodičů, tj. strýc či teta v poměru k zůstavitelovi“.³²

Další novelou občanského zákoníku, která významně ovlivnila dědické právo, byl zákon č. 554/2004 Sb, účinný k 1. lednu 2005. „Pořizovateli³³ bylo umožněno listinou o ustanovení správce dědictví ve formě notářského zápisu ustanovit správce dědictví ke správě majetku patřícího do dědictví pro dobu od smrti zůstavitele do skončení dědického řízení.“³⁴

³¹ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE K.: Dědické právo podle nového občanského zákoníku, Praha: Linde Praha, a.s., 2013, s. 34, IBSN: 978-80-7201-931-1

³² MIKEŠ, J., MUZIKÁŘ, L.: Dědické právo, Linde Praha, 2007, s. 45, IBSN 978-80-7201-674-7

³³ Pořizovatel = osoba, která pořizuje o svém majetku na případ smrti závěť.

³⁴ SCHELLEOVÁ I., SCHELLE, K.: Dědické právo podle nového občanského zákoníku, Praha: Linde Praha, a.s., 2013, s. 35, IBSN: 978-80-7201-931-1

V roce 2006 byl přijat i další významný zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství, kterým se s účinností od 1.7.2006 rozšířil okruh dědiců ze zákona. Postavení partnera jako dědice je obdobné jako postavení manžela.³⁵

3.3.4 Občanský zákoník č. 89/2012 Sb.

Nejvýznamnější změnou české legislativy za posledních 50 let je zákon č.89/2012 Sb., kterým byl přijat nový občanský zákoník (NOZ). Nový občanský zákoník nahradil občanský zákoník z roku 1964 s účinností od 1. ledna 2014.

NOZ nahradil občanský zákoník z roku 1964, který i přes četné novely neodpovídal modernímu pojetí postavení člověka ve státě a ve vztazích s ostatními lidmi, ani nereflektoval změny, k nimž v důsledku vývoje došlo v oblasti ekonomiky a trhu.

Velkým průlomem je zrušení duplicity některých smluvních typů, z nichž jedny se používaly pro oblast obchodních vztahů a druhé pro oblast občanskoprávních vztahů.³⁶

Právní veřejnost vítá tento zákon zejména z hlediska řady pozitivních koncepčních změn v nazírání na postavení a odpovědnost člověka, což se projevuje větším důrazem v kontraktační odpovědnost za uzavření smlouvy občanů. Další výraznou změnou je odklon od absolutní neplatnosti smluv k neplatnosti „relativní“, vyjádřená normativní tezí, že „na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné.“³⁷

Lze tedy říci, že NOZ dává „volnější ruku“ při výkladu práva, než tomu bylo doposud a tento volnější režim po 24 letech zavádí i do všech smluvních vztahů mezi občany, zástupci spolků či obchodními korporacemi.

Dědické právo je v novém občanském zákoníku č. 89/2012 Sb. ustanoveno v Hlavě III. (§ 1475- § 1720). Celkem je tato Hlava složena z 8 dílů:

- *„právo na pozůstalost,*
- *pořízení pro případ smrti,*
- *odkaz,*
- *zákonná poslušnost,*
- *povinný díl, započtení na povinný díl a na dědický podíl,*
- *právo některých osob na zaopatření,*

³⁵ MIKEŠ, J., MUZIKÁŘ, L.: Dědické právo, Linde Praha, 2007, s. 45, ISBN 978-80-7201-674-7

³⁶ LISSE, L.: Předmluva, in: Zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník, Ústav práva a právní vědy, o.p. a European Business School, Praha, 2014, ISBN 978-80-87974-01-8

³⁷ Tamtéž, s. 4

- *přechod pozůstalosti na dědice,*
- *zcizení dědictví“.*³⁸

Co je z hlediska dědického práva v novém občanském zákoníku „nové“?

- *„NOZ navrácí mnoho tradičních institutů dědického práva, jež dnešní právo nezná.*
- *NOZ umožní dědici, aby se svého dědického práva zřekl ve smlouvě se zůstavitelem.*
- *NOZ umožňuje zůstaviteli svobodněji rozhodovat, komu a jak odkáže svůj majetek.*“³⁹

Největší změnou v NOZ je možnost upravit své záležitosti pro případ smrti. Novinkou je například snaha chránit přání a vůli zesnulého a nadřadit je zájmům pozůstalých, což mohl být v minulosti problém. Nová úprava se snaží předvídat, jak bude vykládáno přání zemřelého po jeho smrti, kdy již není možné jeho vůli zjistit.

Dědické právo podle NOZ má být jednodušší, je sice rozsáhlejší než minulé úpravy, ale má být srozumitelnější. Dále zákoník pamatuje na situace, kdy budeme chtít uspořádat své věci již před smrtí a i na ty, které by se v budoucnu mohly jevit jako sporné.⁴⁰

V následujících kapitolách budou podrobněji představeny nejvýznamnější instituty (soubory právních norem) nového občanského zákoníku – instituty pořízení pro případ smrti (závěť, dědická smlouva, dovětek k závěti), odkaz, zákonná posloupnost, odúmrť, vydědění, přechod pozůstalosti na dědice, správa pozůstalosti a její soupis, a odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele.

---

³⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník, Ústav práva a právní vědy, o.p. a European Business School, Praha, 2014, §1475- § 1720, s. 147-167, ISBN: 978-80-87974-01-8

³⁹ Dědické právo v novém občanském zákoníku, Kancel, informační brožura, (Komise pro aplikaci nové civilní legislativy), 2014, s.1, reg. č. CZ 1.04./4.1.00/80.00003, dostupné online: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/dedicke-pravo/informacni-brozura/> [cit. 24.3.2015]

⁴⁰ WELLECH, E.: Vyznejte se v dědickém řízení – vybrané kapitoly z nového občanského zákoníku, Albatros Media, a.s., 2014, s. 1, ISBN: 978-80-265-0218-0

3.3.4.1 Pořízení pro případ smrti

Nový občanský zákoník rozlišuje pro případ smrti tyto instituty, o kterých bude pojednáno v následujících podkapitolách:

- závěť,
- dědickou smlouvu - která je zcela novým pojmem,
- dovětek k závěti.

3.3.4.1.1 Závěť

Závěť (testament) je podle NOZ „*odvolatelný projev vůle, kterým zůstavitel pro případ své smrti osobně zůstavuje jedné či více osobám alespoň podíl na pozůstalosti, případně i odkaz*“.⁴¹ Musí mít datum pořízení a být napsána jasně a stručně. Zákon stanovuje, že je třeba, aby závěť byla vyložena s co největším ohledem na vůli vyhovět zůstaviteli.

Ilona Schelleová a Karel Schelle uvádějí, že závěť (poslední vůle, testament, poslední pořízení) je „*pořizovatelem osobně učiněný, formální, jednostranný, kdykoli odvolatelný projev vůle (právní úkon) o tom, komu má v případě smrti pořizovatele připadnout majetek*“.⁴²

NOZ rozlišuje závěti:

- pořízená soukromou listinou (holografní) - písemná forma beze svědků, celá závěť je psána vlastní rukou a vlastní rukou také podepsána,
- závěť alografní, kterou zůstavitel nenapsal vlastní rukou, ale vlastní rukou podepsal a před 2 svědky prohlásil, že obsah se shoduje s jeho poslední vůlí,
- pořízená veřejnou listinou – kdo sepisuje listinu o závěti se musí přesvědčit, že poslední vůle se děje s rozvahou, vážně a bez donucení⁴³, ve formě notářského zápisu.

Všechny formy závěti jsou uvedeny v pododdíle 2 NOZ v § 1533 - § 1539.

---

⁴¹ Zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník, Ústav práva a právní vědy, o.p. a European Business School, Praha, 2014, s. 148 - 151, ISBN 978-80-87974-01-8

⁴² SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K.: Dědické právo podle nového občanského zákoníku, Praha: Linde Praha, a.s., 2013, s. 55, IBSN: 978-80-7201-931-1

⁴³ Zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník, Ústav práva a právní vědy, o.p. a European Business School, Praha, 2014, s. 151, ISBN 978-80-87974-01-8

Podle § 1532 NOZ se závěť vyžaduje písemnou formou, ledaže by byla pořízena s úlevami, které jsou obsaženy v §1542. Jedná se o možnost pořídit závěť i ústně jako následek mimořádné životní situace – bezprostřední ohrožení života. V ojedinělých případech lze závěť pořídit na palubě námořního lodi či v letadle, viz § 1544.

Podle § 1556 může zůstavitel povolat tzv. „*správce pozůstalosti*“ a je zde uvedeno, jaké má povinnosti a jak bude odměňován. Zjistí-li se až soudně, že byl správce pro pozůstalost povolán, soud ho o tom vyrozumí.

3.3.4.1.2 Dědická smlouva

Občanský zákoník se stále vrací k dědické smlouvě, která v našem občanském právu byla již před rokem 1950. Dědická smlouva má formu veřejné listiny, ale nelze jí ošetřit celou pozůstalost, pouze určitou část. V případě ustanovení dědické smlouvy má tato větší účinky než dědění ze závěti nebo ze zákona.

3.3.4.1.3 Dovětek

Závěť může obsahovat i dovětek, jímž zůstavitel může nařídit odkaz⁴⁴, stanovit odkazovníku⁴⁵ nebo dědici podmínku, nebo doložit čas anebo uložit odkazovníku nebo dědici příkaz. Dovětek je ošetřen v § 1498. Co je stanoveno v závěti, platí obdobně i o dovětku.⁴⁶

3.3.4.2. Odkaz

Nový občanský zákoník také umožňuje možnost tzv. odkazu. Zřízení odkazu je upraveno v § 1594. „*Odkaz zůstavitel zřídí tak, že v pořízení pro případ smrti nařídí*

---

⁴⁴ V dědickém právu se obecně uplatňuje princip univerzálního dědického nástupnictví, což znamená, že dědic nastupuje nejen do zůstavitelových práv, ale i do povinností. Odkaz je výjimkou z tohoto pravidla.“ – dostupné on-line: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/dedicke-pravo/obecne/> [cit. 24.3.2015]

⁴⁵ „Nabytí dědictví potvrzuje dědici soud, zatímco právo na odkaz uplatňuje odkazovník vůči dědici bez soudní ingerence přímo. Odkazem se tudíž odkazovníku zřizuje pohledávka na vydání určité věci, popřípadě jedné či několika věcí určitého druhu, nebo na zřízení určitého práva.“ – dostupné on-line: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/dedicke-pravo/obecne/> [cit. 24.3.2015]

⁴⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník, Ústav práva a právní vědy, o.p. a European Business School, Praha, 2014, s. 149, ISBN 978-80-87974-01-8

*určité osobě, aby odkazovníku vydala předmět odkazu. Odkazovníkem může být jen osoba způsobilá dědit.*⁴⁷

Je zde tedy rozdíl mezi termíny „odkaz“ a „dědictví“. Zatímco dědictví reprezentuje podíl na pozůstalosti, odkazem se přikazuje dědici nebo odkazovníku, aby osobě, v jejíž prospěch je odkaz zřízen, vydala určitou věc buď z pozůstalosti nebo z vlastního majetku.⁴⁸ Odkazem zůstavitel zřizuje pohledávku odkazovníka a osobu obtíženou odkazem zatěžuje dluhem.

Jak je zřejmé, odkazovníka nezatěžuje povinnost přispět na úhradu zůstavitelových dluhů, proto jsou často využívány k dobročinným a prospěšným účelům – charitativní plnění nadací apod.

Občanský zákoník z r. 1964 mezi nabytím dědictví a odkazem vůbec nerozlišoval, v evropských právních systémech je instituce odkazu zakořeněná a velmi běžná.

3.3.4.3 Zákonná posloupnost

K zákonné posloupnosti dochází v případě, kdy zůstavitel zemře bez zanechání závěti, nebo když testamentární dědic z nějakého důvodu dědictví nenabude.

V NOZ je zákonná posloupnost ošetřena v díle 4, § 1633. Je rozlišováno celkem na 6 tříd dědiců - §1635 - §1640.

§ 1642 - § 1645 je vysvětlen termín „nepominutelný dědic“. „Nepominutelnými dědici jsou děti zůstavitele a nedědí-li, pak jsou jimi jejich potomci.“⁴⁹

3.3.4.4 Odúmrť

Podle § 1634 připadá dědictví státu (odúmrť) v případě, kdy „nedědí-li žádný dědic ani podle zákonné dědické posloupnosti“. „Stát však nemá právo odmítnout dědictví, ani právo na odkaz podle § 1594 odst. 1. věty třetí.“⁵⁰

---

⁴⁷ Tamtéž, s. 156, §1594

⁴⁸ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K.: Dědické právo podle nového občanského zákoníku, Praha: Linde Praha, a.s., 2013, s. 69, IBSN: 978-80-7201-931-1

⁴⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník, Ústav práva a právní vědy, o.p. a European Business School, Praha, 2014, s. 147, IBSN 978-80-87974-01-8

⁵⁰ Tamtéž, §1634

3.3.4.5 Vydědění

Zjednodušeně řečeno se jedná o odnětí práva potomků uvedených v příslušných ustanoveních na jejich nepominutelné podíly. Tento právní institut byl znovu zaveden zákonem č. 131/1982 Sb.

Podle § 1646 může zůstavitel vydědit nepominutelného dědice, který:

- „*mu neposkytl pomoc v nouzi,*
- *o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevovat měl,*
- *byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčící o jeho zvrhlé povaze, nebo*
- *vede trvale nezřízený život“.*⁵¹

Ochrana nepominutelného dědice, byl-li vyděděn neplatně, je ustanovena v § 1650.

3.3.4.6 Přejedchod pozůstalosti na dědice

§ 1670 nabytí dědictví potvrzuje soud. „*Soud potvrdí nabytí dědictví osobě, jejíž právo bylo prokázáno.*“⁵²

Okamžikem smrti přechází vlastnické právo k dědictví na dědice bezvýhradně v případě dědění ze zákona.

Při dědění ze závěti nebo podle dědické smlouvy může být dospělost dědického práva vázána na splnění podmínky, doložením času nebo při povolání svěřenského nástupce. Z těchto důvodů lze nabytí pozůstalost později po smrti zůstavitele.⁵³

3.3.4.7 Správa pozůstalosti a její soupis

Jedná se o rozsáhlejší právní úpravu, která je zakotvena v celém oddíle 2 NOZ, tj. v § 1670 - § 1689.

---

⁵¹ Zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník, Ústav práva a právní vědy, o.p. a European Business School, Praha, 2014, s. 160, ISBN 978-80-87974-01-8

⁵² Zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník, Ústav práva a právní vědy, o.p. a European Business School, Praha, 2014, s. 162, ISBN 978-80-87974-01-8

⁵³ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K.: Dědické právo podle nového občanského zákoníku, Praha: Linde Praha, a.s., 2013, s. 100, IBSN: 978-80-7201-931-1

Správa dědictví je v našem právním řádu institutem nově zavedeným zákonem č. 554/2004 Sb. Od r. 2005 mohl správce dědictví ustanovit nejen soud, ale i sám zůstavitel za svého života, tzv. listinou o ustanovení správce dědictví.⁵⁴

§1684 vymezuje termín soupis pozůstalosti: „*Soupis pozůstalosti vymezuje pozůstalostní jmění a čistou hodnotu majetku v době smrti zůstavitele.*“⁵⁵

3.3.4.8 Odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele

Velmi důležitou součástí NOZ je odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele. Dosavadní koncepce přechodu dluhů vychází z povinnosti dědice uhradit zůstavitelovy dluhy pouze do výše nabytého dědictví. Praxe potvrzuje, že dnes je předmětem pozůstalosti jen to, co dědicové musí nezbytně přihlásit (nemovitosti, vklady na účtech). V případě, že věřitelé prokážou, že do pozůstalosti nebylo zahrnuto vše, je možné pozůstalost rozšířit a tím i povinnost k úhradě dluhů. Odborníci z právních praxí však upozorňují, že i to nestačí k pokrytí zůstavitelových dluhů např. z podnikání, které jsou často velmi vysoké.

NOZ v oddílu 5 (§ 1701 - § 1712) proto posiluje pozici věřitelů tím, že primárně dochází k přechodu povinností k úhradě dluhů v plném rozsahu. Zákonem se mu však poskytuje ochrana v možnosti ohraničení rozsahu povinností k úhradě zůstavitelových dluhů prostřednictvím již zmíněného soupisu pozůstalosti.

Za situace, kdy dědic vědomě neuvede do soupisu pozůstalosti některé předměty a jejich existence je prokazatelná, neplatí potom ochrana, kterou mu poskytoval soupis pozůstalosti, a bude povinen uhradit dluhy v plné výši.⁵⁶

3.4 Shrnutí charakteristiky dědického práva v České republice

V předcházejících kapitolách došlo k bližšímu popsání českého dědického práva. České dědické právo vychází z práva římského. V roce 1811 vznikl Všeobecný občanský zákoník („*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen*

---

⁵⁴ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K.: Dědické právo podle nového občanského zákoníku, Praha: Linde Praha, a.s., 2013, s. 102, IBSN: 978-80-7201-931-1

⁵⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník, Ústav práva a právní vědy, o.p. a European Business School, Praha, 2014, s. 164, IBSN 978-80-87974-01-8

⁵⁶ Dědické právo v novém občanském zákoníku, Kancel, informační brožura, (Komise pro aplikaci nové civilní legislativy), 2014, s.15, reg. č. CZ 1.04./4.1.00/80.00003, dostupné online: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/dedicke-pravo/informacni-brozura/> [cit. 24.3.2015]

Erbländer der Österreichischen Monarchie“), který představoval vrcholnou novodobou kodifikaci občanského práva. Ve 20. století byly uzákoněny rekodifikace občanského zákoníku – zákon č. 141/1950 Sb., zákon č. 40/1964 Sb., zákon č. 509/1991 Sb. a zákon č. 89/2012 Sb.

Poslední rekodifikace občanského zákoníku z roku 2012 je známa jako nový občanský zákoník, která přináší nejvýznamnější změnu české legislativy za posledních 50 let. Nový občanský zákoník nahradil občanský zákoník z roku 1964 s účinností od 1. ledna 2014 a plně odráží nejenom společenské změny ve státě a v mezilidských vztazích, ale také vývojové změny v oblasti trhu a ekonomiky. Tyto inovativní změny se také projevují v oblasti dědického práva.

V novém občanském zákoníku má zůstavitel (pořizovatel závěti) možnost pořídit tzv. dědickou smlouvu, která má větší účinky než dědění ze závěti a ze zákona. Zůstavitel může zanechat tzv. dovětek, kterým může nařídit odkaz, stanovit odkazovníku nebo dědici podmínku nebo uložit odkazovníku nebo dědici příkaz. Náležitosti, které jsou zákonem předepsány pro závěť, platí rovněž pro dovětek. Dědicové jsou také povinni plně uhradit dluhy zůstavitele.

Zcela nově je taktéž začleněna možnost vyslovit závěť i ústní formou, dědit mohou také nově od roku 2006 registrovaní partneři a řadí se mezi zákonné dědice v 1. dědické třídě.

Jak je patrné, možností, jak ošetřit svůj majetek pro případ smrti adekvátním způsobem podle svobodné vůle zůstavitele, je podle nového občanského zákoníku několik, což dává výhodu pro zůstavitele v případě, že chce některé dědice nějakým způsobem zahrnout či vyloučit ze závěti.

4. Problematika dědického práva ve Španělsku

4.1 Historie dědického práva ve Španělsku

Pro účely následné komparativní analýzy českého a španělského dědického práva bude v následujících kapitolách obdobně jako pro českou právní úpravu přiblížena španělská úprava občanského práva a konkrétně dědického práva – z hlediska historie, struktury, obsahu, rozsahu a uspořádání. Dále budou blíže představeny nejdůležitější instituty⁵⁷ španělského dědického práva.

Enrique Alcaraz Varó a Brian Hughes uvádějí, že počátky moderního občanského práva ve Španělsku jsou datovány rokem 1889, kdy po vzoru francouzského modelu občanského zákoníku uzákoněného Napoleonem v roce 1804 vznikl španělský občanský zákoník. Napoleonský zákoník „*Code Civil*“ ovlivnil občanské zákony v mnoha zemích, nejenom ve Španělsku. Byl výrazně ovlivněn římským právem – justiniánskou kodifikací a je založen na idejích přirozeného práva.⁵⁸

V období 20. století prošlo občanské právo ve Španělsku do jisté míry paralelním vývojem s právem českým – obě země prošly čtyřicetiletým totalitním systémem, v naší zemi komunismem, ve Španělsku fašistickou diktaturou generála Francisca Franca.

Občanský zákoník „*Código Civil*“ již v 19. století zahrnoval v nejširší míře právě práva a povinnosti občanů v oblastech rodinného, vlastnického a dědického práva.

Poslední znění „*Código Civil*“ je ze dne 23. července 2011 a je platné po dobu 4 let do 15. července roku 2015.⁵⁹

4.2 Derecho Foral – vlastní historické občanské právo

Ve Španělsku existují práva dvě - „*derecho común*“ (občanské právo dané občanským zákoníkem „*Código Civil*“) a právo na autonomní úrovni některých regionů „*derecho foral*“ (vlastní historické občanské právo).⁶⁰

Španělskými dějinami se v minulosti neustále prolínala otázka politického uspořádání. Článek ústavy 151 zaručil vyšší autonomii zrychlenou cestou pro Katalánsko, Baskicko, Galicii a Andalusii. Navarra získala ústavou ihned naprosto

---

⁵⁷ Institut je zde uveden v právním smyslu „soubor právních norem“.

⁵⁸ ALCARAZ VARÓ, E., HUGHES, B.: *El español jurídico*, Ariel Derecho, Barcelona, 2002, s. 203, ISBN: 84-344-3220-X

⁵⁹ http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/cc.13t3.html#13t3 [cit. 10.2.2015]

⁶⁰ Vlastní překlad „*derecho foral*“ – vlastní historické občanské právo.

plnou autonomii a částečnou autonomii získalo Valencijské společenství a Kanárské ostrovy. Zbýlých 10 oblastí se řídí článkem ústavy 143 a jejich autonomie vznikala za ztížených podmínek. Regionální vládou, parlamentem a vrchním tribunálem spravedlnosti disponuje všech 17 oblastí, čímž se Španělsko řadí mezi nejvíce decentralizovaný stát v Evropě. Normy vydané regionální vládou musí být v souladu s ústavou.⁶¹

Autonomní oblasti mají rozsáhlou autonomii s širokými legislativními a výkonnými kompetencemi, vlastní parlament a vládu. Rozsah pravomocí je stanoven v autonomním statusu („*estatuto de autonomía*“), což bychom mohli přirovnat k jakési regionální ústavě.

V občanskoprávních věcech, kam patří i soukromé právo - rodinné a dědické, si některé autonomní oblasti ve chvíli, kdy Ústava vstoupila v roce 1978 v platnost, uchovaly své vlastní historické občanské právo („*derecho foral*“). Jedná se o uznávanou zákonodárnou pravomoc, která je vykonávána prostřednictvím svých autonomních parlamentů, a také právo zachovávat, měnit a provádět své historické občanské právo.

Vlastní občanské právo mají dnes tyto autonomní oblasti: Aragonie, Baleárské ostrovy, Katalánsko, Galicie, Navarra, Baskicko a Valencijské společenství. V praxi to znamená, že pokud má dotyčný region toto historické občanské právo, je zakotveno v „regionálním občanském zákoníku“, např. „*Código Civil de Cataluña*“ („Katalánský občanský zákoník“), který se uplatní za současné koexistence španělského občanského zákoníku.⁶²

Abychom poznali, jaké právo se bude konkrétně v případě dědického řízení uplatňovat, je relevantní, jakou má zůstavitel (pořizovatel závěti) tzv. „regionální příslušnost“. Pokud zůstavitel trvale bydlí více než 10 let v určitém regionu („*comunidad autónoma*“), má právo na získání tzv. „*vecindad civil*“, tj. zákonného bydliště v daném regionu.⁶³ Další možností získání bydliště v daném regionu (kromě narození) je sňatek a udělení španělské národnosti a potažmo regionální příslušnosti v případě cizinců.⁶⁴

---

⁶¹ GIL OLCINA, A.– GÓMEZ MENDOZA, J.: Geografía de España, Editorial Ariel, 2001, str. 588, ISBN: 84-344-3468-7

⁶² http://noticias.juridicas.com/base_datos/CCAA/ca-110-2008.html [cit. 10.2.2015]

⁶³ Odborná konzultace Lic. Alexandre Más, Bufete de Abogados, Palma de Mallorca [20.03.2015]

⁶⁴ <http://www.encyclopedia-juridica.biz14.com/d/vecindad-civil/vecindad-civil.htm> [cit. 10.2.2015]

Článek 148 a 149 španělské ústavy („*la Constitución española*“) upravuje pravomoci, které mohou být delegovány na autonomní úrovni a které na úrovni celého španělského království.⁶⁵

4.3 Obsah, struktura, rozsah a uspořádání občanského zákoníku ve Španělsku

Španělský občanský zákoník („*Código Civil*“) se skládá ze 4 částí, které jsou dále uspořádány na hlavy, díly, oddíly, pododdíly, paragrafy a odstavce.

Španělské dědické právo je zařazeno ve třetí části, v hlavě III španělského občanského zákoníku (*el Código Civil, Real Decreto de 24 de julio de 1889*), který představuje základní právní předpis, který upravuje občanské právo ve Španělsku.

Právní úprava dědického práva je co do počtu paragrafů rozsáhlejší než česká, konkrétně se jedná o paragrafy („*artículos*“) 657 - 1087.

V následující tabulce je uveden přehled terminologie z oblasti občanského zákoníku a odraz v překladu.

Tabulka č. 1: Přehled terminologie NOZ a „*Código Civil*“ a odraz v překladu

NOZ	Código Civil
část	libro
hlava	título
díl	capítulo
oddíl	sección
pododdíl	subsección
paragraf, článek	artículo
odstavec	apartado

Zdroj: on line: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/cc.html [cit. 10.2.2015]

⁶⁵ http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/constitucion.t8.html#a149 [cit. 10.2.2015]

Dědické právo („*Derecho de sucesiones*“) je v občanském zákoníku upraveno následovně:⁶⁶

- Disposiciones generales – „*Obecná ustanovení*“ – art. 657-661,
- Capítulo I.: De los testamentos – „*O závěti*“ – art. 662-743,
- Capítulo II.: De la herencia – „*O pozůstalosti*“ – art. 744-911,
- Capítulo III.: De la sucesión intestada – „*Dědění bez závěti*“ – art. 912-929,
- Capítulo IV.: Del orden de suceder según la diversidad de líneas – „*Pořadí dědění podle rodové linie*“ – art. 930-958,
- Capítulo V.: Disposiciones comunes a las herencias por testamento o sin él – „*Společná ustanovení pro dědění podle závěti nebo bez závěti*“ – art. 959-1034,
- Capítulo VI.: De la colación y partición – „*Dědický podíl a rozdělení dědictví*“ - art. 1035-1087.

Jednotlivé výše zmíněné díly (*capítulos*) jsou dále rozděleny na oddíly (*secciones*):

1/ První díl (*Capítulo I.*) se skládá z následujících oddílů:

- Sección primera: De la capacidad para disponer por testamento - „*Způsobilost ke stanovení závěti*“,
- Sección segunda: De los testamentos en general – „*Obecně o závěti*“,
- Sección tercera: De la forma de los testamentos – „*Způsoby ustanovení závěti*“,
- Sección cuarta: Del testamento ológrafo - „*Holografická nebo-li vlastnoručně sepsaná závěť*“,
- Sección quinta: Del testamento abierto – „*Závěť vyslovená před dvěma až třemi svědky a podepsaná u notáře*“⁶⁷,
- Sección sexta: Del testamento cerrado - „*Závěť sepsaná u notáře v přítomnosti tří svědků*“⁶⁸,
- Sección séptima: Del testamento militar - „*Závěť ustanovená ve vojenské službě*“,
- Sección octava: Del testamento marítimo – „*Závěť ustanovená na palubě lodi*“,

---

⁶⁶ Real Decreto de 24 de julio de 1889, texto de la edición del Código Civil mandada publicar en cumplimiento de la Ley de 26 de mayo último (Vigente hasta el 15 de Julio de 2015). Dostupné online: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/cc.l3t3.html [cit. 8.4.2015]

⁶⁷ Zde pro neexistenci daného institutu v českém právním řádu byl použit překlad ze Španělsko-českého právníckého a ekonomického slovníku autora Jiřího Bryndy.

⁶⁸ Taktéž

- Sección novena: Del testamento hecho en país extranjero – „*Závěť ustanovená v zahraničí*“,
- Sección décima: De la revocación e ineficacia de los testamentos „*Odvolání a neúčinnost závěti*“.

2/ Druhý díl (*Capítulo II.*) se skládá z následujících oddílů:

- Sección primera: De la capacidad para suceder por testamento y sin él - „*Dědická způsobilost podle závěti a bez závěti*“,
- Sección segunda: De la institución del heredero – „*Institut⁶⁹ dědice*“,
- Sección tercera: De la substitución - „*Náhrada dědice v případě smrti*“,
- Sección cuarta: De la institución de heredero y del legado condicionales o a término – „*Institut dědice a podmíněného odkazu*“,
- Sección quinta: De las legítimas – „*Povinný dědický díl*“,
- Sección sexta: De las mejoras – „*Přilepšení nad rámec závěti⁷⁰*“,
- Sección séptima: Derechos del cónyuge viudo – „*Práva ovdovělého manžela*“,
- Sección octava: Pago de la porción hereditaria en casos especiales - „*Vyrovnění dědického podílu ve zvláštních případech*“,
- Sección novena: De la desheredación - „*Vydědění*“,
- Sección décima: De las mandas y legados – „*Odkaz*“,
- Sección undécima: De los albaceas o testamentarios – „*Správce pozůstalosti*“.

3/ Třetí díl (*Capítulo III.*) se skládá z následujících oddílů:

- Sección primera: Disposiciones generales – „*Obecná ustanovení*“,
- Sección segunda: Del parentesco – „*Příbuzenství*“,
- Sección tercera: De la representación - „*Právo převzít dědictví*“.

4/ Čtvrtý díl (*Capítulo IV.*) se skládá z následujících oddílů:

- Sección primera: De la línea recta descendente – „*Pokrevní příbuzenství – dědický podíl potomka/potomků*“,
- Sección segunda: De la línea recta ascendente – „*Pokrevní příbuzenství – dědické podíly rodičů a prarodičů*“,

⁶⁹ „Institut“ je chápán v právnickém významu jako „soubor právních norem“.

⁷⁰ Překlad ze Španělsko-českého právního a ekonomického slovníku autora Jiřího Bryndy

- Sección tercera: De la sucesión del cónyuge y de los colaterales – „*Dědický podíl manžela/manželky a dědické podíly dědiců v nepřímé linii*“,
- Sección cuarta: De la sucesión del Estado – „*Dědictví připadající státu - odúmrt'*“.

5/ Pátý díl (*Capítulo V.*) se skládá z následujících oddílů:

- Sección primera: De las precauciones que deben adoptarse cuando la viuda queda encinta – „*Opatření v případě těhotenství vdovy*“,
- Sección segunda: De los bienes sujetos a reserva – „*Doživotní právo vdovce/vdovy na majetek zesnulého manžela*“,
- Sección tercera: Del derecho de acrecer – „*Právo na zvýšený dědický podíl*“,
- Sección cuarta: De la aceptación y repudiación de la herencia – „*Přijetí a odmítnutí dědictví*“,
- Sección quinta: Del beneficio de inventario y del derecho de deliberar – „*Zůstavitelův majetek (aktiva a pasiva) a právo s ním nakládat*“.

6/ Šestý díl (*Capítulo VI.*) se skládá z následujících oddílů:

- Sección primera: De la colación - „*Započtení majetku na dědické podíly*“,
- Sección segunda: De la partición - „*Rozdělení dědictví*“,
- Sección tercera: De los efectos de la partición - „*Účinky rozdělení dědictví*“,
- Sección cuarta: De la rescisión de la partición – „*Zrušení rozdělení dědictví*“,
- Sección quinta: Del pago de las deudas hereditarias – „*Úhrada dluhů zůstavitele*“.

V následujících kapitolách budou blíže představeny druhy dědění, druhy závětí, skupiny dědiců a modely rozdělení dědictví. Dále bude pozornost věnována institutu (souboru právních norem) dědické nezpůsobilosti, neopomenutelných dědiců, vydědění a registrovaného partnerství.

4.4 Druhy dědění

Antonio Vela Sánchez⁷¹ uvádí ve své nejnovější právnické publikaci termín „*la sucesión mortis causa*“. Brynda tento termín překládá jako „*ustanovení dědice pro případ smrti*“⁷², což odpovídá obsahově článku 657 Código Civil: „*Los derechos a la sucesión de una persona se transmiten desde el momento de su muerte*“ („Dědické právo vzniká smrtí zůstavitele“).⁷³ A. Vela Sánchez dále rozlišuje 2 druhy dědění - „*sucesión voluntaria*“ („dědění na základě vůle zůstavitele“) a „*sucesión legal*“ („dědění ze zákona“).⁷⁴

Podle článku 658 Código Civil existují 2 druhy dědění: „*sucesión testamentaria*“ („dědění ze závěti“) a „*sucesión legítima*“ („dědění ze zákona“).⁷⁵ Článek 658 dále uvádí: „*Podrá también referirse en una parte por voluntad del hombre, y en otra por disposición de la ley*“, což znamená, že první možnost dědění je dědění z vůle zůstavitele a další možnost dědění je určena zákonem.⁷⁶ A. Vela Sánchez používá pro dědění ze zákona také termín „*sucesión intestada*“.

4.5 Druhy závětí

Ve španělském „Código Civil“ se v prvním díle, třetím oddílu, článku 676-743 uplatňují následující formy pořizování řádného soukromého testamentu (závěti):

a/ Závěti obecné („*testamento común*“), které jsou vymezeny:⁷⁷

- „*testamento ológrafo*“ - vlastnoruční závěť, která musí být celá napsána a podepsána pořizovatelem závěti,
(Vlastnoruční závěť musí být podána k „Soudu 1. stupně“⁷⁸ ve lhůtě do 5 let od smrti zůstavitele. Po uplynutí této lhůty závěť pozbývá platnosti. Notář nebo osoba, která vlastní závěť zůstavitele, má povinnost informovat o existenci

⁷¹ VELA SÁNCHEZ, A.: Derecho Civil para el grado V. - Derecho de Sucesiones, Editorial Dykinson, 2015, s. 19, ISBN: 978-84-9085-251-4

⁷² BRYNDA, J.: Španělsko-český právnický a ekonomický slovník, Linde Praha, 2007, ISBN:978-80-7201-669-3

⁷³ Vlastní překlad

⁷⁴ VELA SÁNCHEZ, A.: Derecho Civil para el grado V. - Derecho de Sucesiones, Editorial Dykinson, 2015, s. 19, ISBN: 978-84-9085-251-4

⁷⁵ Vlastní překlad

⁷⁶ Vlastní překlad

⁷⁷ Real Decreto de 24 de julio de 1889, texto de la edición del Código Civil mandada publicar en cumplimiento de la Ley de 26 de mayo último (Vigente hasta el 15 de Julio de 2015). Dostupné online: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/cc.l3t3.html [cit. 8.4.2015]

⁷⁸ Juzgado de primera instancia

závěti soud ve lhůtě 10 dní, od doby, kdy se dozví o smrti zůstavitele. Pokud tak neučiní, přebírá zodpovědnost za případné škody způsobené pozdním dodáním závěti k soudu).

- „*testamento abierto*“ – „závěť vyslovená před dvěma až třemi svědky a podepsaná u notáře, který uschová originál dokumentu“,
- „*testamento cerrado*“ - „závěť sepsaná u notáře v přítomnosti tří svědků a uschovaná u notáře v zalepené obálce“.

Závěti jsou registrovány v Centrální evidenci závětí.

b/ Závěti speciální („*testamento especial*“), které jsou:

- „*testamento militar*“ – „závěť ustanovená ve vojenské službě“,
- „*testamento marítimo*“ - „závěť ustanovená na palubě lodi“,
- „*testamento realizado en el extranjero*“ – „závěť ustanovená v zahraničí“.

(Článek 722 zohledňuje možnost ustanovení závěti na palubě lodi plující pod zahraniční vlajkou).

Ve Španělsku se ještě používá tzv. „*certificado de últimas voluntades*“⁷⁹ – „poslední vůle“, která deklaruje, zda daná osoba sepsala závěť a pokud ano, u jakého notáře. Účelem tohoto dokumentu je vědět, na kterého notáře se mají dědicové v případě smrti zůstavitele obrátit.

4.6 Skupiny dědiců (dědické třídy) podle „Código Civil“

V případě, že zůstavitel nezanechal závěť, uplatňují se příslušná ustanovení občanského zákoníku „Código Civil“ nebo zvláštní právní předpisy platné v autonomních oblastech Aragonie, Baleárské ostrovy, Katalánsko, Galicie, Navarra, Baskicko a Valencijské společenství (vlastní historické občanské právo, které bylo již popsáno).

Dědění v případě neexistence závěti („*sucesión intestada*“ nebo „*abintestato*“) je upraveno ve 3. dílu občanského zákoníku „Código Civil“ ve článku 912-929.

Skupiny dědiců (dědické třídy) jsou podle 4. dílu, čl. 930-956 „Código Civil“ vymezeny takto:

---

⁷⁹ Odborná konzultace Lic. Alexandre Más, Bufete de Abogados, Palma de Mallorca [10.3.2015]

- pozůstalý manžel a děti dědí rovným dílem. Pozůstalý manžel navíc získává užívací právo k 1/3 dědictví (užívací právo k „*un tercio de mejora*“ – podle čl. 831 CC⁸⁰), zbývající část dědictví připadá rovným dílem dětem zůstavitele,
- pokud je zůstavitel svobodný a bezdětný, dědí jeho rodiče, pokud nedědí rodiče, dědí sourozenci zůstavitele, a pokud nedědí ani sourozenci, dědí synovci a neteře, pokud nedědí ani synovci a neteře, dědictví připadá státu (tzv. „odúmrtí“), což je vymezeno článkem 956-958 CC,
- děti svobodného zůstavitele dědí rovným dílem,
- v případě, že byl ženatý a neměl děti, celou pozůstalost dědí pozůstalý manžel, za předpokladu, že zůstavitel nemá předky.

4.7 Rozdělení dědictví podle „Código Civil“

Dědictví je ve španělském občanském zákoníku „Código Civil“ vymezeno v druhém dílu ve člancích 806-833. Je děleno na tyto tři části:⁸¹

1/ První částí je tzv. „*la legítima*“ – „povinný zákonný díl“, jedná se o 1/3 pozůstalosti, která ze zákona připadá neopomenutelným dědicům: potomkům, předkům (rodičům) a manželovi zesnulého.

Neopomenutelní dědici jsou nazýváni „*herederos forzosos*“ a nelze je při vyřizování pozůstalosti opomenout, jedinou možností je jejich vydědění („*desheredación*“), což upravuje článek 848-857.

2/ Druhá část pozůstalosti se nazývá „*tercio de mejora*“ – jedná se o další 1/3 pozůstalosti jako „přílepení nad rámec povinného podílu“, kterou může být zvýhodněn konkrétně některý potomek/potomci jako neopomenutelný dědic, pokud tak není rozhodnuto, připočítává se tato část k povinnému společnému dílu „*la legítima*“.

„*Derecho Foral*“ (vlastní historické občanské právo v některých oblastech) se v některých ustanoveních týkající se právě dědického práva liší od právních předpisů ustanovených občanským zákoníkem „Código Civil“. Jedná se například právě o výši tohoto zákonného dědického podílu pro potomky („*la legítima*“ + fakultativně „*un tercio de mejora*“), který je podle „Código Civil de Cataluña“⁸² („Katalánský občanský

⁸⁰ Zkratka CC = Código Civil

⁸¹ BERENDOVÁ, A.: Introducción al español jurídico, Leges Praha, 2014, s. 63, ISBN: 978-80-87576-59-5

⁸² <http://www.e-jrom.com/seprotec/ccivilcatalan.pdf> [cit. 16.2.2015]

zákoník“) roven 1/4, dále např. v Galicii je to také 1/4 z pozůstalosti, nikoliv 2/3 jako podle „*Código Civil*“.⁸³

3/ Třetí část pozůstalosti se nazývá „*tercio de libre disposición*“ a zůstavitel může s touto 1/3 nakládat svobodně dle svého přání.

Z celkové pozůstalosti se obdobně jako v českém dědickém právu odečtou dluhy zůstavitele a náklady na pohřeb či kremaci, teprve potom dochází k dělení majetku podle podílů dědiců.

Právo na povinný díl z dědictví mají pozůstalý manžel, zůstavitelovi potomci, pokud zůstavitel neměl děti, mají na povinný díl nárok jeho rodiče nebo ostatní předci.

Podle občanského zákoníku představuje souhrn všech povinných dílů všech oprávněných osob maximálně 2/3 dědictví („*la legítima*“ + „*un tercio de mejora*“).

V autonomních oblastech po uplatnění místních předpisů („*derecho foral*“) mohou tyto zákonné podíly tvořit až 4/5 dědictví na základě přihlednutí k charakteristikám původu majetku.

Není možné, aby neopomenutelný dědic odmítl svůj povinný díl před úmrtím zůstavitele. Odmítnout povinný díl lze až po úmrtí zůstavitele a to na základě notářského zápisu nebo soudně. Odmítnutí dědictví se rovněž vztahuje na potomky dědice, který dědictví odmítl.⁸⁴

V následujícím schématu je uvedena výše zákonného dědického podílu („*la legítima*“) ovdovělého manžela („*cónyuge viudo*“) podle občanského zákoníku („*Código Civil*“) v případě dědění s dalšími neopomenutelnými dědici:

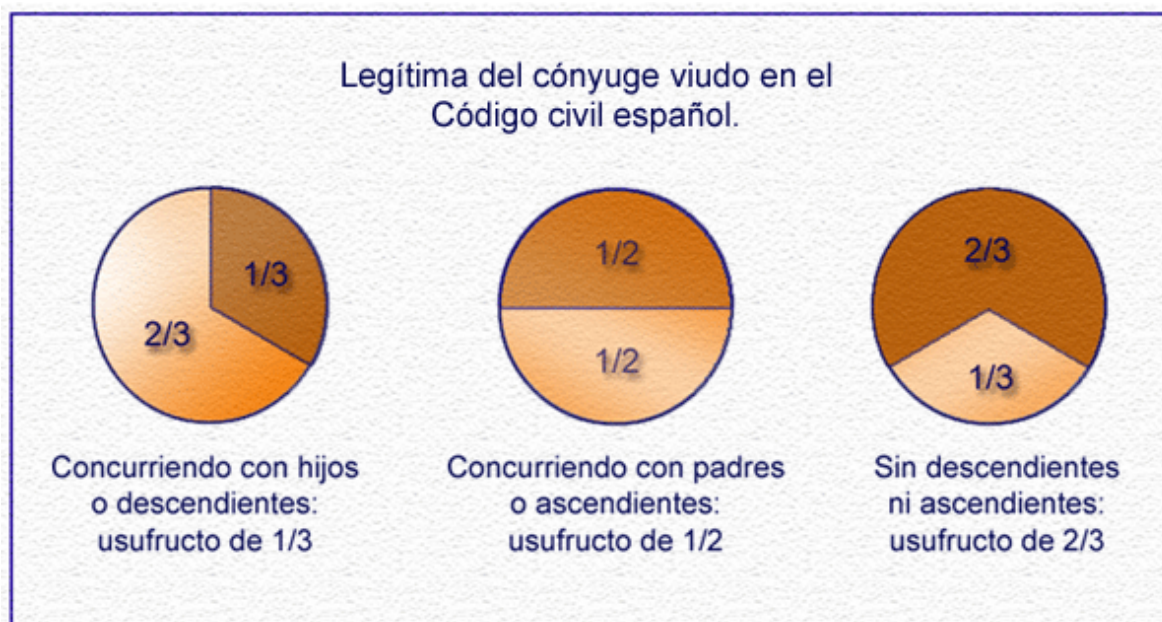
- dědění s potomky,
- dědění s rodiči a předky zůstavitele,
- dědění bez předků a bez potomků.

---

⁸³ <http://www.aherencias.es/temasConyugeViudo.html> [cit. 16.2.2015]

⁸⁴ <http://www.aherencias.es/temasConyugeViudo.html> [cit. 16.2.2015]

Tabulka č. 2: Dědický zákonný podíl („*la legítima*“) ovdovělého manžela podle „*Código Civil*“

Zdroj: <http://www.aherencias.es/temasConyugeViudo.html> [cit. 16.2.2015]

Jak je patrné ze schématu, výše zákonného dědického podílu („*la legítima*“) ovdovělého manžela, v případě, že dědí i potomci, je rovna 1/3 pozůstalosti. V případě, že zůstavitel nemá potomky, ale má rodiče nebo jiné předky, zákonný díl se rovná 1/2 pozůstalosti. Pokud zůstavitel nemá potomky, ani již nežijí jeho rodiče nebo jiní předci, dědí pozůstalý manžel jako zákonný podíl 2/3 pozůstalosti.

V dalších kapitolách budou detailně přiblíženy velmi významné instituty španělského dědického práva: dědická nezpůsobilost, neopomenutelní dědicové a vydědění. Pozornost bude také věnována registrovanému partnerství.

4.8 Dědická nezpůsobilost

Institut dědické nezpůsobilosti („*Incapacidad para suceder*“) je ve španělském dědickém právu upraven v prvním díle, oddíle 1, článku 756-762, kde je uvedena celá řada důvodů dědické nezpůsobilosti.

Za dědicky nezpůsobilé budou podle článku 756 CC rodiče po svých dětech v případě, že je opustí, že je nutí k prostituci nebo že je morálně kazí. Dalším důvodem podle stejného článku je spáchání trestného činu proti životu zůstavitele, jeho manžela, potomků nebo předků. Dědicky nezpůsobilá je také osoba, která žalovala zůstavitele za

trestný čin, za který zákon nestanoví trest nižší než je odnětí svobody ve vězení se zvýšenou ostrahou („*pena no inferior a la de presidio*“) nebo odnětí svobody na 3-8 let („*prisión mayor*“)⁸⁵, pokud se žaloba ukázala jako nedůvodná.

Dále se může jednat o osobu zletilou, která se dozvěděla o násilné smrti zůstavitele a neoznámila ji ve lhůtě do 1 měsíce, pokud tato již nebyla zjištěna z moci úřední („*procedimiento ya de oficio*“).⁸⁶

4.9 Neopomenutelní dědicové podle „Código Civil“

Část dědictví je povinně vyhrazená neopomenutelným dědicům („*herederos forzosos*“), přičemž práva těchto neopomenutelných dědiců, která omezují zůstavitelovu volnost při pořízení závěti, jsou stanovena v jednotlivých ustanoveních občanského zákoníku nebo příslušnými právními předpisy autonomních oblastí.

Osoba, která má nárok na povinný díl, je vždy neopomenutelným dědicem. „*La legítima*“ („zákonný povinný podíl z dědictví“) je upraven v „Código Civil“ v druhém díle, v pátém oddílu, v článcích 806 – 822.

Podle čl. 807 CC jsou neopomenutelnými dědici:⁸⁷

- potomci zůstavitele, v případě, že potomci nejsou, dědí předci,
- manžel je neopomenutelný dědic ve formě a způsobem, který mu určuje zákon.

4.10 Vydědění

V zemi s katolickou tradicí jako je Španělsko představuje rodina a rodinné vztahy velmi důležitou součást tradičních hodnot. Španělská rodina je více rozvětvená než česká a více se vzhledem ke křesťanským hodnotám lpí na udržování rodinných vztahů. Z tohoto důvodu jsou také možnosti vydědění potomků jako neopomenutelných dědiců

---

⁸⁵ BRYNDA, J.: Španělsko-český právní a ekonomický slovník, Linde Praha, 2007, ISBN: 978-80-7201-669-3

⁸⁶ Real Decreto de 24 de julio de 1889, texto de la edición del Código Civil mandada publicar en cumplimiento de la Ley de 26 de mayo último (Vigente hasta el 15 de Julio de 2015). Dostupné online: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/cc.l3t3.html [cit. 8.4.2015]

⁸⁷ Real Decreto de 24 de julio de 1889, texto de la edición del Código Civil mandada publicar en cumplimiento de la Ley de 26 de mayo último (Vigente hasta el 15 de Julio de 2015). Dostupné online: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/cc.l3t3.html [cit. 8.4.2015]

daleko omezenější než v české právní úpravě. Vydědit lze stejně jako v české úpravě jak potomky, tak předky, tak manžela, ale za mnohem střísněnějších podmínek.

O vydědění („*desheredación*“) pojednává CC v druhém díle, devátém oddílu, v čl. 848-857. Podle článku 853 CC může zůstavitel vydědit své rodiče a předky za předpokladu, že neplnili vůči zůstaviteli vyživovací povinnost. Vydědit lze dále potomky, kteří odmítli zůstaviteli zajistit výživu a týrali ho. Podle čl. 855 CC může zůstavitel vydědit svého manžela, pokud závažně a opakovaně neplní manželské povinnosti („*haber incumplido grave o reiteradamente los deberes conyugales*“) a pokud odmítl poskytnout výživu potomkům a manželovi (zůstaviteli). Potomci vyděděného na základě čl. 857 CC nastupují na místo vyděděného z hlediska práv na povinný díl a jejich další vydědění již není možné.

4.11 „Pareja de hecho“ a dědické právo

V souvislosti s dědickým právem je dobré zmínit, že kromě institutu manželství existuje ve Španělsku ještě tzv. „registrované partnerství“ párů stejného a různého pohlaví („*pareja de hecho*“). Registrované partnerství není ve Španělsku upraveno jednotným způsobem. Uzákonění tohoto institutu proběhlo nejdříve v Katalánsku v roce 1998⁸⁸ a postupně i v dalších regionech: Baskicko (2002), Navarra (2000), Aragonie (1999). V současné době je uzákoněn ve 13 autonomních oblastech. Každá autonomní oblast má v tomto směru své vlastní právní předpisy, které mohou mít různou právní sílu, od pouze administrativního až po zákonné uznání registrovaného partnerství, které má stejné účinky a stejné dědické právo jako u manželů (Katalánsko, Baskicko, Navarra, Baleárské ostrovy).⁸⁹ Oproti manželům však registrovaní partneři vyjma zmíněných 4 regionů nemohou po sobě dědit zcela v rozsahu jako manželé, proto je rozumné sepsat závěť.⁹⁰ Neregistrovaní partneři potom mohou dle španělského občanského práva dědit pouze a jenom v případě, že zůstavitel v jejich prospěch sepsal závěť.

Paralelně také v České republice máme od 1.7.2006 možnost uzavírat registrované partnerství jako veřejnoprávně institucionalizovaný svazek dvojic stejného pohlaví. Dle § 3020 NOZ (část pátá - ustanovení společná, přechodná a závěrečná) platí pro

⁸⁸ http://www.consumer.es/web/es/economia_domestica/familia/2012/03/17/207868.php [cit. 16.2.2015]

⁸⁹ <http://www.aherencias.es/temasConyugeViudo.html> [cit. 16.2.2015]

⁹⁰ <http://iabogado.com/guia-legal/familia/las-parejas-de-hecho> [cit. 1.3.2015]

registrované partnerství obdobná práva a povinnosti jako u manželů, tj. dědické právo je u registrovaných homosexuálních a lesbických párů ve stejném rozsahu jako v případě manželů.

4.12 Shrnutí charakteristiky dědického práva ve Španělsku

Jak je zřejmé z předcházejících kapitol, úprava dědického práva ve Španělsku je velmi komplexní z důvodu koexistence dvou úprav, jednak „*Derecho común*“ (upravené občanským zákoníkem „*Código Civil*“), a jednak „*Derecho Foral*“, což je vlastní historické občanské právo pro autonomní oblasti: Aragonie, Katalánsko, Baleárské ostrovy, Galicie, Navarra, Baskicko, Valencijské společenství, které představuje pro tyto oblasti značná privilegia.

Jako příklad lze uvést Katalánsko, kde podle místní právní úpravy v případě uzavření manželství automaticky manželé nepřejíždějí na systém „*régimen de gananciales*“ (chod manželství hrazený z výdělků manželů) jako v ostatních regionech podléhajících pouze občanskému zákoníku „*Código Civil*“, nýbrž zcela automaticky se řídí tzv. systémem „*separación de bienes*“, což v praxi znamená neexistenci společného jmění manželů, a následně samozřejmě přímý vliv na dědictví. Dále jsou místní úpravy občanského práva např. velmi štedré k otázkám dědění registrovaných partnerů.

Podle „*Código Civil*“ je možné zvýhodnit některého potomka tzv. „*un tercio de mejora*“, tj. „přilepšení nad rámec povinného podílu“. Takovéto zákonné přilepšení nějakému potomkovi v rámci dědického práva představuje zcela neznámý institut v českém právu.

Institut neopomenutelných dědiců je v „*Código Civil*“ rozsahem obdobný jako v českém právu. Naopak důvody dědické nezpůsobilosti jsou podle španělské úpravy odlišné od české.

Možnost vydědění je dle španělského občanského zákoníku mnohem striktněji vymezena než v české úpravě. Dle španělské judikatury má zůstavitel možnost tento právní úkon provést až při jednáních velmi závažných (neplnění vyživovací povinnosti, fyzické týrání, urážení), zatímco v české úpravě se hovoří velmi obecně o neprojevení zájmu, neposkytnutí pomoci a vedení nezřízeného života.

4.13 Komparace české a španělské právní úpravy dědického práva

Zatímco český občanský zákoník (NOZ) je uspořádán podle názvů institutů, tj. v jednotlivých pododdílech a oddílech jsou jednotlivé instituty i pro neodbornou veřejnost snadno dohledatelné, španělská právní úprava tuto vnitřní strukturu s názvy jednotlivých konkrétních institutů postrádá, proto může působit poněkud méně přehledně.

Dědické právo je v českém občanském zákoníku zakotveno v Hlavě III. Je vymezeno § 1475 - § 1720. Celkově se skládá z 8 dílů. Jednotlivé díly jsou dále členěny na oddíly a pododdíly. Španělská úprava dědického práva se nachází ve třetí části a třetí hlavě občanského zákoníku „*Código Civil*“, je dále členěna na 6 dílů a dále na jednotlivé oddíly. Celkový rozsah je § 657 - § 1087.

V následujícím schématu je naznačen pokus o komparaci občanského práva (dědického práva) z hlediska historického, ke které bylo dospěno na základě již zmíněných historických skutečností.

Tabulka č. 3: Komparace české a španělské právní úpravy dědického práva z historického hlediska

Česká republika	Španělsko
vychází z římského práva	vychází z římského práva
1811 – vznik Všeobecného občanského zákoníku – „ <i>Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie</i> “	1889 – vznik Občanského zákoníku „ <i>Código Civil</i> “ po vzoru francouzského „ <i>Code Civil</i> “ z roku 1804
1948-1989 - totalitní režim, sovětizace práva 2006 – uzákoněno „registrované partnerství“ dvou osob stejného pohlaví a dle § 3020 NOZ mohou po sobě dědit jako manželé	1936-1975 - fašistická diktatura generála Francisca Franca 1978 - vznik španělské ústavy a vyhlášení autonomie 17 regionů + 2 provincie, „ <i>Derecho Foral</i> “ - „vlastní historické občanské právo“ 1998 – „ <i>Pareja de hecho</i> “ - „registrovaní partneři“ dvou osob stejného či různého pohlaví – ale nemohou dědit po sobě jako manželé, vyjma Katalánska, Baskicka, Navarry a Baleárských ostrovů na základě „ <i>Derecho Foral</i> “

Zdroj: Vlastní zpracování.

Nutno dodat, že španělské civilní právo je v našem prostředí tak velkou neznámou, ba dokonce ani nelze nalézt žádné studie, které by se jím alespoň částečně zabývaly. Obecně komparatistická literatura českého a španělského občanského práva trpí velkou absencí, což je v době, kdy již neexistují hranice mezi státy a Evropa se globalizuje, nepochopitelné.

5. Rozbor právní terminologie z oblasti dědického práva – praktická část - metodologie

Následující praktická část se zaměří na rozbor odborné terminologie z oblasti dědického práva.

Pro potřeby praktické části bude stanovena nulová hypotéza, tj. předpokládá se určitá jazyková asymetrie mezi českou a španělskou terminologií v oblasti dědického práva. V rámci nulové hypotézy se bude pracovat s dalšími dílčími hypotézami:

- výrazy používané v českém a španělském dědickém právu vykazují pouze částečnou podobnost,
- možnosti převodu právní terminologie ze španělského jazyka do českého jazyka a naopak jsou omezené,
- při překladu odborných termínů z dědického práva je nutné brát v úvahu i mimojazykovou skutečnost.

V praktické části bude provedena lexikální analýza odborné terminologie z českého a španělského občanského zákoníku, která byla přiblížena v teoretické části. Dále bude analyzována po stránce lexikální i konkrétní závěť jako vhodný zdroj pro rozbor odborné terminologie (příloha č. 1). Bude potvrzena nebo vyvrácena nulová hypotéza spolu s dílčími hypotézami. V závěru práce dojde k interpretaci výsledků a zobecnění. Praktický význam práce bude spočívat zejména v aplikaci reálií z oblasti dědického práva na komparaci jazykovou a její přínos.

Těžiště praktické části bude spočívat v porovnání obou právních úprav z hlediska obsahového. Z teoretické části, kde je prezentována problematika v obou zemích obecně, budou excerpovány klíčové lexikální jednotky, které budou dále tříděny a vzájemně porovnávány z hlediska obsahu.

Nejprve dojde k vymezení sémantických polí, tj. slov, která jsou tematicky nebo významově příbuzná. Tato slova budou dále analyzována a rozdělena do několika skupin a budou hledány jejich překlady v různých slovnících a terminologické databázi. Analýza se bude zaměřovat na vyhodnocení míry jazykové ekvivalence pramenů dědického práva, tj. nového občanského zákoníku v České republice, a „*Código Civil*“ ve Španělsku.

Cílem práce je zhodnocení míry rozdílnosti či podobnosti výrazů užívaných v terminologické oblasti dědického práva a následně i zhodnocení možností převodu z jednoho jazyka do druhého jazyka.

Přínos práce spočívá právě v lexikografickém zpracování česko-španělské a španělsko-české právní terminologie s ohledem na odlišné pojetí a chápání mimojazykových skutečností, na které tyto termíny odkazují, tj. jak se překlad projeví ve vztahu k právní realitě druhé země, a jaké jsou výhody či nevýhody překladů právních skutečností.

5.1 Rozbor vybrané slovní zásoby - lexikální analýza

Rozbor vybrané slovní zásoby bude proveden porovnáním zdrojů dědického práva v obou zemích (nový občanský zákoník v České republice a „*Código Civil*“ ve Španělsku).

Možnosti překladu slovních spojení budou vyhledány ve Španělsko-českém právníkém a ekonomickém slovníku od autora Jiřího Bryndy (ŠČPES), Španělsko-českém a česko-španělském slovníku od autorů Josefa Dubského a Vladimíra Rejzka (ŠČČŠS) a v on-line terminologické databázi IATE (*Interactive terminology for Europe*), kde budou slovní spojení hledána současně i v korpusu občanského práva (*Derecho Civil*). Definice slovní zásoby bude konzultována rovněž s on-line slovníkem Španělské královské akademie (RAE). Závěť uvedená v příloze č. 1 bude sloužit také jako vhodný zdroj pro rozbor odborné terminologie.

Analýza bude zaměřena na vyhodnocení míry jazykové ekvivalence a posléze budou hledány možnosti převodu vybrané slovní zásoby (hlavní hypotéza + dílčí hypotézy). Práce s jazykovým materiálem bude obsahovat zmapování, jak je daný termín přeložen ve slovnících a terminologické databázi. U každého termínu budou možnosti převodu do druhého jazyka podpořeny výkladem obsahu daného termínu v příslušné právní úpravě druhé země, pokud tam termín vůbec existuje. V tomto spočívá také přínos práce.

Vybraná slovní zásoba bude rozdělena do několika tematických skupin (oblastí) či sémantických polí na základě metody excerptce:

- písemné dokumenty v dědickém právu,
- účastníci dědického práva,
- pozůstalost, druhy dědění a druhy závětí,
- dědictví a jeho rozdělení,
- obecné pojmy z právních pramenů.

5.1.1 Písemné dokumenty v dědickém právu

Z teoretické části týkající se úpravy písemných dokumentů ze španělského dědického práva byla vyexcerpována tato odborná terminologie:

„Certificado de Defunción“ – „Úmrtní list“

Slovník RAE vysvětluje pojmy odděleně jako jednoslovný pojem „*certificado*“ („doklad“) a další jednoslovný pojem „*defunción*“ („smrt osoby“). V českém systému se používá termín „úmrtní list“, který vydává matriční úřad ve formě veřejné listiny, ve Španělsku je taktéž vydáván matrikou, termín lze potom přeložit jako „oficiální dokument, který potvrzuje smrt osoby“ („*El certificado de defunción es el documento oficial que acredita el fallecimiento de la persona*“)⁹¹.

„Certificado de Últimas Voluntades“ - „Poslední vůle“

ŠČPES uvádí pouze termín „*última voluntad*“ jako „poslední vůle“, ve spojení s termínem „*certificado*“ není uveden, ŠČČŠS tento termín neuvádí. Ve Španělsku se jedná o doklad, zda zemřelá osoba pořídila u notáře závět'. Pokud tedy dědicové neví o existenci závěti, obrátí se na notáře uvedeného v této poslední vůli. Tento dokument je ve Španělsku nezbytný pro následné vyřizování dědictví a s ním spojené právní úkony (penze, odškodnění).

V českém právním systému instituty „poslední vůle“ a „závěť“ splývají. U závěti není forma notářského zápisu nutná. Originál závěti sepsané notářem totiž zůstává bezpečně uložen u notáře a údaj, že závět' byla sepsána, musí notář pro případ smrti zapsat do Evidence právních jednání vedené Notářskou komorou České republiky. V této evidenci jsou kromě závětí evidované také dědické smlouvy, smlouvy o zřeknutí se dědického práva nebo povolání správce pozůstalosti.⁹² Překlad „poslední vůle“ se jeví jako vhodným ekvivalentem, i když v českém právním systému se tento pojem vůbec nevyskytuje.

„Legado“ – „Odkaz“

ŠČČŠS pod tímto pojmem uvádí překlad „odkaz, dědictví“, ŠČPES uvádí také „odkaz, dědictví“. Jak v českém právním řádu podle NOZ, tak i ve španělském právním

⁹¹ <http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/es/servicios-ciudadano/tramites-gestiones-personales/certificado-defuncion> [cit. 1.3.2015]

⁹² <http://www.nkcr.cz/index.php?page=zavetivydedeni> [cit. 1.3.2015]

řádu⁹³ je odkazem nazvána pohledávka odkazovníka („*legatario*“) na vydání určité věci, popř. několika věcí určitého druhu nebo na zřízení určitého práva. Právo na odkaz uplatňuje odkazovník vůči dědici bez soudní ingerence přímo. Terminologická databáze IATE rovněž uvádí „odkaz“. Pojem vystihuje shodnou právní skutečnost a je právně i jazykově ekvivalentní s českým pojmem.

„*Codicilo*“ - „*Dovětek*“

Podle ŠČPES se jedná o „*kodicil*“, „*dodatek k závěti*“, „*dovětek*“, analyzujeme-li však jednotlivé články španělské úpravy „*Código Civil*“ týkající se dědického práva, zjistíme, že *dovětek* („*Codicilo*“) se zde vůbec neobjevuje. Objevuje se pouze v české úpravě v § 1498 jako *dovětek k závěti*, můžeme ho však nalézt ve článku 421⁹⁴ „*Código Civil de Cataluña*“ (občanský zákoník Katalánska - vlastní historické občanské právo Katalánska).⁹⁵ V terminologické databázi IATE se pojem nevyskytuje. Z hlediska jazykové i právní je překlad ekvivalentní s českým termínem, vyskytuje se však pouze v regionální úpravě občanského práva.

V následující tabulce budou lexikální jednotky přehledně uspořádány podle toho, jak je daný termín ve slovnících a terminologické databázi přeložen.

---

⁹³ <http://iabogado.com/guia-legal/testamento-y-herencia/los-legados> [cit. 10.3.2015]

⁹⁴ <http://civil.udg.es/normacivil/cat/ccc/es/L10-2008.htm#T02C01S04> [cit. 10.3.2015]

⁹⁵ Odborná konzultace Lic. Alexandre Más, Bufete de Abogados, Palma de Mallorca [16.3.2015]

Tabulka č. 4: Přehled odborné terminologie sémantického pole „písemné dokumenty v dědickém právu“ a odraz jejího překladu ve slovnících a terminologické databázi IATE (Bryndův Španělsko-český právní a ekonomický slovník = ŠČPES, Dubského Španělsko-český a česko-španělský slovník = ŠČČŠS)

Hledaný termín	ŠČPES	ŠČČŠS	IATE
Certificado de defunción	Úmrtní list	Úmrtní list	Termín se vyskytuje v databázi odkazů na právní texty, ale do češtiny není přeložen
Certificado de las últimas voluntades	Poslední vůle	Nevyskytuje se	Termín se vyskytuje v databázi odkazů na právní texty, ale do češtiny není přeložen
Legado	Odkaz	Odkaz, dědictví	Odkaz
Codicilo	Kodicil, dodatek k závěti, dovětek	Nevyskytuje se	Termín se vyskytuje v databázi odkazů na právní texty, ale do češtiny není přeložen

Zdroj: Vlastní zpracování.

Hledané termíny se nejčastěji vyskytovaly v Bryndově slovníku, naopak v terminologické databázi se sice termíny vyskytovaly v databázi odkazů na příslušné právní texty, ale nebyl u nich (s výjimkou jednoho) uveden překlad do českého jazyka. Dubského slovník zohledňuje pouze lexikální výrazy, které odpovídaly době, ve které slovník vznikl.

5.1.2 Účastníci dědického práva

Z teoretické části týkající se účastníků dědického práva ze španělské úpravy byla vyexcerpována tato odborná terminologie:

„Pareja de hecho“ - „Registrovaní partneri“

Ve španělské právní úpravě se jedná o dvě osoby stejného či různého pohlaví, které ale nemohou dědit po sobě jako manželé, vyjma Katalánska, Baskicka, Navarry a Baleárských ostrovů na základě „*Derecho Foral*“. V české právní úpravě se jedná o registrované partnery stejného pohlaví, což dokládá ŠČPES překladem „faktičtí manželé, druh a družka ve stejné domácnosti, registrovaní zejm. homosexuální partneri“. Terminologická databáze IATE vystihuje pojmy „nemanželský svazek, druh, registrovaný partner“. Z hlediska právního i jazykového je pojem „registrovaní partneri“ shodný se španělskou verzí.

„Testador“ – „Zůstavitel“

Termín testador se vyskytuje ve všech třech zdrojích, jak v ŠČPES, tak v ŠČČŠS, a rovněž v terminologické databázi. ŠČPES rozšiřuje překlad ještě na „odkazce“ a „pořizovatele závěti“ na základě nejnovější právní úpravy.

„Heredero forzoso“ – „Neopomenutelný dědic“

ŠČPES překládá výraz „*heredero forzoso/legitimario/necesario*“ jako „neopomenutelný dědic“ a dále vysvětluje pojem „*heredero legitimo*“ – „zákonný dědic“, kterým může být např. i stát, a to v obou právních systémech, jak v českém, tak ve španělském. ŠČČŠS pro pojem „*heredero forzoso*“ používá překlad „dědic ze zákona“. Podle on-line slovníku RAE se jedná o dědice, kterého zůstavitel nemůže opomenout. Opomenutí je možné pouze v zákonném případě vydědění. Terminologická databáze IATE připouští podobně jako ŠČPES dva termíny – „*heredero forzoso*“ („osoba oprávněná k povinnému podílu“) a „*heredero legitimario*“ („neopomenutelný dědic“). Pojem „neopomenutelný dědic“ je upraven v §1642 NOZ. Z hlediska právního i jazykového pojem „neopomenutelný dědic“ odpovídá španělskému pojmu.

„Albacea“ – „Správce pozůstalosti“

Termín „albacea“ překládá ŠČPES jako „správce dědictví“, v českém občanském zákoníku se používá termín „správce pozůstalosti“ (§1556 - §1558 NOZ), který má na starosti správu majetku po zůstavitelově smrti. Označení ukazuje, že v této funkci jde o správu pozůstalosti, nikoli o dědictví, protože dědictvím je pozůstalost jen vzhledem k dědicům, zatímco v tomto případě správce spravuje jmění, které zůstavitel zanechal nejen v zájmu dědiců, ale i odkazovníků. Hlavním úkolem správce pozůstalosti je péče o jmění, tedy majetková správa. Z právního i jazykového hlediska termín „správce pozůstalosti“ odpovídá španělské verzi, objevuje se v obou právních úpravách a má obsahově shodnou identitu.

„Administrador de la herencia“ – „Správce pozůstalosti“

Pro vyjádření „správce pozůstalosti“ však španělština používá i termín „administrador“,⁹⁶ kdy je tento termín uváděn v souvislosti s termínem „herencia yacente“ – „ležící pozůstalost“. ŠČPES také shodně uvádí jako překlad pro „administrador de la herencia“ – „správce pozůstalosti“. Zatímco v českém právním řádu existuje pro výkon této funkce pouze jeden termín, ve Španělsku se používají dva termíny – „albacea“ a „administrador“. Správce pozůstalosti, který je nazýván „albacea“,⁹⁷ je pověřen výkonem svojí funkce v závěti, zatímco „administrador“ jako správce dědictví je určen soudní cestou v případě sporných dědictví („herencia contenciosa“)⁹⁸. Terminologická databáze IATE uvádí: „el término albacea no debe confundirse con el administrador de herencia, que es nombrado por el juez en la sucesión intestada“. Od r. 2005 může obdobně i v českém právním řádu správce dědictví ustanovit nejen soud, ale i sám zůstavitel za svého života tzv. listinou o ustanovení správce dědictví.⁹⁹

„Contador-partidor“ - „Vykonavatel závěti“

Termín „contador-partidor“ je v ŠČPES přeložen jako „vykonavatel závěti“. V českém právním systému je institut vykonavatele závěti popsán v § 1553 - § 1555 NOZ. Vykonavatel závěti dbá o řádné splnění poslední vůle zůstavitele s péčí řádného

⁹⁶ http://www.consumer.es/web/es/economia_domestica/familia/2013/05/20/216708.php [cit. 15.3.2015]

⁹⁷ Závět', příloha č. 1.

⁹⁸ <http://portaljuridico.lexnova.es/articulo/JURIDICO/211362/la-representacion-de-la-herencia-por-el-administrador-consideracion-general-sobre-sus-funciones> [cit. 15.3.2015]

⁹⁹ SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K.: Dědické právo podle nového občanského zákoníku, Praha: Linde Praha, a.s., 2013, s. 102, IBSN: 978-80-7201-931-1

hospodáře, kdy vykonavatel závěti, který je povolán zůstavitelem (pořizovatelem závěti), může dávat pokyny správci pozůstalosti obdobně jako ve španělské právní úpravě. Z hlediska právní ekvivalence se jedná o identický termín. Ve Španělsku může být správce pozůstalosti a současně vykonavatelem závěti tatáž osoba (příloha č. 1). „*El albacea es el ejecutor testamentario nombrado por el causante en su testamento para dar cumplimiento a su voluntad, vigilar el cumplimiento de la órdenes por el testador a terceras personas y, en su caso, actuar como administrador y como contador-partidor.*“¹⁰⁰

„Legatario“ – „Odkazovník“

ŠČPES uvádí termín „odkazovník, legatář, závětní dědic, právní nástupce“. Česká právní úprava používá termín „odkazovník“. Španělský pojem je tak právně i jazykově ekvivalentní s českým překladem.

„Notario“ – „Notář“

ŠČPES užívá zavedený termín „notář“. Dále používá termín „*notario público*“ jako „soudní komisař v řízení o dědictví, veřejný notář“. Španělský pojem odpovídá právně i jazykově českému pojmu „notář“.

V následující tabulce budou lexikální jednotky přehledně uspořádány podle toho, jak je daný termín ve slovnících a terminologické databázi přeložen.

---

¹⁰⁰ VELA SÁNCHEZ, A.: Derecho Civil para el grado V. - Derecho de Sucesiones, Editorial Dykinson, 2015, s. 73, ISBN: 978-84-9085-251-4

Tabulka č. 5: Přehled odborné terminologie sémantického pole „účastníci dědického práva“ a odraz jejího překladu ve slovnících a terminologické databázi IATE (Bryndův Španělsko-český právní a ekonomický slovník = ŠČPES, Dubského Španělsko-český a česko-španělský slovník = ŠČČŠS)

Hledaný termín	ŠČPES	ŠČČŠS	IATE
Pareja de hecho	Faktičtí manželé, druh, družka ve stejné domácnosti, registrovaní zejm. homosex.pártněři	Nevyskytuje se	Nemanželský svazek, druh, registrovaný partner
Testador	Zůstavitel, odkazce, pořizovatel závěti	Zůstavitel dědictví	Zůstavitel, způsobilý pořizovatel závěti
Heredero forzoso	Neopomenutelný dědic	Dědic ze zákona	Osoba oprávněná k povinnému podílu, neopomenutelný dědic
Albacea	Správce dědictví	Vykonavatel závěti	Vykonavatel závěti
Administrador de la herencia	Správce pozůstalosti	Nevyskytuje se	Správce pozůstalosti
Contador-partidor	Vykonavatel závěti	Nevyskytuje se	Nevyskytuje se
Legatario	Odkazovník	Dědic	Odkazovník
Notario	Notář	Notář	Termín se vyskytuje v databázi odkazů na právní texty, ale do češtiny není přeložen

Zdroj: Vlastní zpracování.

Správce pozůstalosti je v českém právním řádu zcela nově zavedeným termínem na základě zákona č. 554/2004 Sb., s účinností od roku 2005. Z tohoto důvodu Dubského slovník, který vznikl v 70. letech minulého století, uvádí ještě tehdejší termín „vykonavatel závěti“. Lexikální výrazy z oblasti odborné právní španělštiny odpovídaly době, ve které slovník vznikl. Od roku 2005 tedy rozlišujeme „vykonavatele závěti“ a „správce dědictví“, kteří mají rozdílné pravomoci. Tuto skutečnost již zohledňuje Bryndův slovník z roku 2007, který v tomto případě reaguje na implementaci nových právních institutů do dědického práva. Stejně je tomu tak pro termín „*pareja de hecho*“, který je znám v obou právních úpravách - od roku 1998 ve Španělsku, a od roku 2006 v České republice. V Dubského slovníku tedy logicky ani tento termín nemohl být

zohledněn. Pro termín „*legatario*“ používá Dubský rovněž překlad podle tehdejší právní úpravy v době slovníku, tj. „dědic“. Pojem „odkazovník“ se v českém právním řádu objevuje až s novým občanským zákoníkem, na což reaguje jak Bryndův slovník, tak terminologická databáze IATE. V evropských systémech je navíc instituce „odkazu“ zakořeněná a běžná.

5.1.3 Pozůstalost, druhy dědění a druhy závětí

Z teoretické části týkající se pozůstalosti, druhů dědění a druhů závětí ze španělské úpravy dědického práva byla vyexcerpována tato odborná terminologie:

„*Herencia yacente*“ - „*Ležící pozůstalost*“

ŠČPES uvádí pojem „ležící pozůstalost“. Termín lze chápat jako majetek zanechaný zůstavitelem v období mezi jeho smrtí a odevzdáním pozůstalosti dědicům. Ve Španělsku se tento termín používá a vystihuje tutéž právní skutečnost, tj. stav dočasný mezi smrtí zůstavitele až po přijetí a rozdělení dědictví mezi dědice. Slovník RAE překládá výraz „*herencia*“ - dědictví a „*yacente*“ samostatně, přídavné jméno „*yacente*“ odvozuje od slovesa „*yacer*“, které ŠČČŠS překládá jako „ležet, spát, odpočívat, spočívat“. Termín byl ještě konzultován s odbornými právními články¹⁰¹ a je zřejmé, že pojem „ležící pozůstalost“ odpovídá české právní skutečnosti.

„*Sucesión Testada*“ - „*Dědění ze závětí*“

ŠČPES uvádí pojmy „*sucesión testada/testamentaria*“ a jejich překlad „dědění/dědictví ze závětí“, ŠČČŠS uvádí dva pojmy – „*sucesión*“ z právnického hlediska jako „posloupnost, následnictví, dědictví, pozůstalost“ a „*testamento*“ jako „závěť“, čili „dědění ze závětí“. V českém právním jazyce je termín „dědění ze závětí“ zavedený a právní skutečnost je zřejmá.

„*Sucesión Intestada*“ – „*Dědění ze zákona*“

On-line slovník RAE uvádí pojem „*sucesión intestada*“ – „dědění na základě zákona a ne podle závětí“. ŠČPES uvádí taktéž „*sucesión intestada*“ a překlad „dědění bez

---

¹⁰¹ <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/lezici-pozustalost-40679.html> [cit. 15.3.2015]

závěti“. Pojem „dědění ze zákona“ je v obou právních úpravách znám a jeho obsahová identita je zřejmá.

„*Testamento abierto*“ – „*Závěť vyslovená před dvěma až třemi svědky a podepsaná u notáře, který uschová originál dokumentu*“

Česká právní úprava tento pojem nezná a ŠČPES používá pojem „*závěť vyslovená před dvěma až třemi svědky a podepsaná u notáře*“. Po nastudování rozdílů španělských závětí se jako vhodný ekvivalent jeví „*závěť vyslovená před dvěma až třemi svědky a podepsaná u notáře, který uschová originál dokumentu*“.

„*Testamento cerrado*“ - „*Závěť sepsaná u notáře v přítomnosti tří svědků a přijatá/uložená v zalepené obálce*“

Česká právní úprava tento pojem rovněž nezná a ŠČPES používá jako překlad opět několikaslovné vysvětlení.

„*Testamento (h)ológrafo*“ – „*Závěť vlastnoručně sepsaná*“

V obou právních systémech se tento druh závěti vyskytuje, v české úpravě se jedná o písemnou formu závěti beze svědků, celá závěť je psána vlastní rukou a vlastní rukou také podepsána. „*Testamento ológrafo*“ je ve španělském občanském zákoníku upraveno v článku 688 CC¹⁰², kdy se k platnosti vyžaduje sepsání za přítomnosti zůstavitele a jeho podpis a přesné datum obdobně jako v české úpravě. ŠČPES zmiňuje pojem „*testamento (h)ológrafo/escrito a mano*“ („holografická/vlastnoručně sepsaná závěť“). Jedná se o právní i jazykový ekvivalent, pod pojmem „*závěť vlastnoručně napsaná*“ je právní skutečnost lépe představitelná.

„*Testamento alógrafo*“ - „*Alografní závěť*“

Jedná se o závěť, kterou zůstavitel nenapsal vlastní rukou, ale vlastní rukou podepsal a před 2 svědky prohlásil, že obsah se shoduje s jeho poslední vůlí. ŠČPES uvádí pojem „*alografní závěť*“. Ve španělské úpravě dědického práva se alografní závěť nevyskytuje, objevuje se pouze holografní závěť.

---

¹⁰² Článek 107, CC = Código Civil

V následující tabulce budou lexikální jednotky přehledně uspořádány podle toho, jak je daný termín ve slovnících a terminologické databázi přeložen.

Tabulka č. 6: Přehled odborné terminologie sémantického pole „pozůstalost, druhy dědění a druhy závětí“ a odraz jejího překladu ve slovnících a terminologické databázi IATE (Bryndův Španělsko-český právní a ekonomický slovník = ŠČPES, Dubského Španělsko-český a česko-španělský slovník = ŠČČŠS)

Hledaný termín	ŠČPES	ŠČČŠS	IATE
Herencia yacente	Ležící pozůstalost	Nevyskytuje se	Nevyskytuje se
Sucesión testada	Dědění ze závěti	Nevyskytuje se	Dědění ze závěti
Sucesión intestada	Dědění bez závěti	Nevyskytuje se	Dědění ze zákona, dědění bez závěti, dědění ab intestato
Testamento abierto	Závěť vyslovená před dvěma až třemi svědky a podepsaná u notáře	Nevyskytuje se	Nevyskytuje se
Testamento cerrado	Závěť sepsaná u notáře v přítomnosti tří svědků a přijatá/uložená v zalepené obálce	Zapečetěný testament, zapečetěná závěť (uložená u notáře)	Nevyskytuje se
Testamento (h)ológrafo	Holografická/vlastnoručně napsaná závěť	Nevyskytuje se	Nevyskytuje se
Testamento alógrafo	Alografní závěť	Nevyskytuje se	Nevyskytuje se

Zdroj: Vlastní zpracování.

Bryndův slovník reagující na nejaktuálnější právní úpravu dědického práva zohledňuje všechny typy španělských závětí, u „*testamento cerrado*“ uvádí poznámku „*Chi.aj.*“ („vyskytující se v Chile a jinde“), tento typ závěti jako jediný uvádí Dubský. Jelikož Dubského slovník vznikl v 70. letech, kdy se slovní zásoba španělského jazyka na našem území orientovala především na lexikální výrazy ze zemí Latinské Ameriky, lze v tomto spatřit jistou souvislost. Terminologická databáze upravuje pouze jeden termín, typy závětí vůbec nerozlišuje.

5.1.4 Dědictví a jeho rozdělení

Z teoretické části týkající se dědictví a jeho rozdělení ze španělské úpravy byla vyexcerpována tato odborná terminologie:

„Legítima“ – „Povinný díl dědictví pro neopomenutelné dědice“

Ve Španělsku se jedná o třetinu dědictví pro neopomenutelné dědice. ŠČPES uvádí také pojem „*tercio de legítima*“ („povinný dědický díl“). Dále uvádí pojem „*legítima estricta/corta*“ („třetina hodnoty majetku“). Jelikož v českém právním systému se nejedná vždy o jednu třetinu majetku pro neopomenutelné dědice, překlad „povinný díl dědictví pro neopomenutelné dědice“ odpovídá právnímu ekvivalentu.

„Tercio de mejora“ – „Třetina dědictví k zvýhodnění závětního dědice“

Další třetina majetku z dědictví se nazývá „*tercio de mejora*“ a lze jím zvýhodnit některého z potomků. ŠČPES uvádí „*tercio de mejora*“ („třetina k zvýhodnění závětního dědice“). ŠČČŠS uvádí pouze pojem „*mejora*“ („zlepšení, vylepšení, zvětšení“). Lze použít i explicitní ekvivalent „zvýhodnění potomků nad rámec závěti“.

„Legítima larga“ – „Dvě třetiny hodnoty majetku pro neopomenutelné dědice“

Jedná se o 2/3 dědictví, jde o součet 1/3 „*legítima*“ + 1/3 „*tercio de mejora*“ – tyto 2/3 jsou ve prospěch neopomenutelných dědiců, v případě, že 1/3 „*tercio de mejora*“ nebyl zvýhodněn některý z potomků. S ohledem na právní skutečnost je zvolen ekvivalent „dvě třetiny hodnoty dědictví pro neopomenutelné dědice“.

„Tercio de libre disposición“ – „Třetina dědictví určená k volnému nakládání“

Zbývá třetí třetina dědictví je určena k volnému nakládání. ŠČPES uvádí pojem „třetina odkázaná pořizovatelem závěti k volnému nakládání“, i když se tento termín v českém dědickém právu neobjevuje, jazykově je tento ekvivalent totožný.

V následující tabulce budou lexikální jednotky přehledně uspořádány podle toho, jak je daný termín ve slovnících a terminologické databázi přeložen.

Tabulka č. 7: Přehled odborné terminologie sémantického pole „dědictví a jeho rozdělení“ a odraz jejího překladu ve slovnících a terminologické databázi IATE (Bryndův Španělsko-český právní a ekonomický slovník = ŠČPES, Dubského Španělsko-český a česko-španělský slovník = ŠČČŠS)

Hledaný termín	ŠČPES	ŠČČŠS	IATE
Legítima	Povinný díl, povinné dědické díly	Nevyskytuje se	Povinný dědický díl
Tercio de mejora	Třetina k zvýhodnění závětního dědice	Nevyskytuje se	Nevyskytuje se
Legítima larga	Dvě třetiny hodnoty majetku = legítima estricta + tercio de mejora	Nevyskytuje se	Nevyskytuje se
Tercio de libre disposición	Třetina odkázaná pořizovatelem závěti k volnému nakládání	Nevyskytuje se	Nevyskytuje se

Zdroj: Vlastní zpracování.

Analyzované termíny zohledňuje pouze specializovaný Bryndův slovník. Dubského slovník neuvádí ani jeden termín, lexikální jednotky v tomto slovníku odpovídají době vzniku slovníku. Terminologická databáze IATE upravuje pouze nejobecnější termín „*la legítima*“, nezohledňuje již další části španělského dědictví.

5.1.5 Obecné pojmy z právních pramenů

Z teoretické části týkající se obecných pojmů ze španělských právních pramenů byla vyexcerpována tato odborná terminologie:

„Derecho Foral“ – „Vlastní historické občanské právo autonomních oblastí“

ŠČPES uvádí pro „Derecho Foral“ termín „právo autonomních oblastí“, nebo „místní zákony, předpisy“. Vzhledem ke skutečnosti, že přídavné jméno „Foral“ je odvozeno od podstatného jména „*Fueros*“, což znamená „výsada, privilegium“,¹⁰³ je překlad „vlastní historické občanské právo autonomních oblastí“ odpovídajícím právním ekvivalentem.

¹⁰³ BRYNDA, J.: Španělsko-český právní a ekonomický slovník, Linde Praha, 2007, ISBN: 978-80-7201-669-3

„Desheredación“ - „Vydědění“

Termín je znám v obou právních úpravách, ŠČPES odkazuje na termín „vydědění“. On – line RAE slovník uvádí „*acción y efecto de desheredar*“. I když je termín znám v obou úpravách, obsahově se, jak bylo uvedeno v teoretické části, liší. Právní obsah se liší zejména v kompetenci pořizovatele, tj. kdy chce a zákonně může své potomky vydědit.¹⁰⁴

„Incapacidad para suceder“ – „Dědická nezpůsobilost“

Pojem „dědická nezpůsobilost“ zohledňuje ŠČPES i terminologická databáze. ŠČPES navíc uvádí termín „*incapacidad sucesoria*“.

„Usufructo“ – „Uživací právo“

V závěti se setkáváme s tímto pojmem ve smyslu uživací právo na nějakou věc. ŠČPES uvádí termín „*usufructo/derecho de usufructo*“ („poživací právo“), dále uvádí termín „*usufructo vitalicio*“ („doživotní právo/nárok“). V českém dědickém právu je znám tento pojem a vyskytuje se např. jako „uživací právo k nemovitostem“. Ve španělské úpravě se vyskytuje také v konkrétní závěti (příloha č. 1).

V následující tabulce budou lexikální jednotky přehledně uspořádány podle toho, jak je daný termín ve slovnících a terminologické databázi přeložen.

---

¹⁰⁴ http://sociedad.elpais.com/sociedad/2014/08/29/actualidad/1409316705_374135.html [cit. 15.3.2015]

Tabulka č. 8: Přehled odborné terminologie sémantického pole „obecné pojmy z právních pramenů“ a odraz jejího překladu ve slovnících a terminologické databázi IATE (Bryndův Španělsko-český právní a ekonomický slovník = ŠČPES, Dubského Španělsko-český a česko-španělský slovník = ŠČČŠS)

Hledaný termín	ŠČPES	ŠČČŠS	IATE
Derecho foral	Právo autonomních oblastí, místní zákony, předpisy	Nevyskytuje se	Nevyskytuje se
Desheredación	Vydědění	Nevyskytuje se	Vydědění
Incapacidad para suceder	Dědická nezpůsobilost	Nevyskytuje se	Dědická nezpůsobilost
Usufructo	Poživací právo	Uživací právo, užívání	Termín se vyskytuje v databázi odkazů na právní texty, ale do češtiny není přeložen

Zdroj: Vlastní zpracování.

Všechny termíny zohledňuje pouze Bryndův slovník, který reaguje na nejaktuálnější úpravu dědického práva. V Dubského slovníku se nevyskytuje ani jeden pojem na základě skutečnosti, že v době vzniku slovníku tyto instituty v dědickém právu vůbec neexistovaly. Právní institut vydědění byl v českých zemích znovu zaveden až v roce 1983 zákonem č. 131/1982 Sb. Institut dědické nezpůsobilosti se podle právní úpravy v době přípravy a vzniku Dubského slovníku (zákoník č. 40/1964 Sb.) omezoval pouze na jeden důvod, tj. spáchání trestného činu proti zůstaviteli, který mu však zůstavitel mohl odpustit. Z tohoto důvodu nebyl zřejmě v této době příliš ukotven a slovník ho nezohledňuje.

Terminologická databáze neupravuje termín „*Derecho Foral*“ patrně z důvodu jeho výskytu pouze v regionální úpravě španělského dědického práva, kterou tato evropská databáze již neošetřuje.

5.1.6 Shrnutí problematiky odrazu překladu odborné terminologie ve slovnících a terminologické databázi - interpretace a závěry

Možnosti překladu odborné terminologie z jednotlivých sémantických polí byly konzultovány se Španělsko-českým právnickým a ekonomickým slovníkem od autora Jiřího Bryndy (ŠČPES), se Španělsko-českým a česko-španělským slovníkem od autorů Josefa Dubského a Vladimíra Rejzka (ŠČČŠS) a s on-line terminologickou databází IATE (*Interactive terminology for Europe*), kde byla slovní spojení hledána současně i v korpusu občanského práva (*Derecho Civil*).

Analyzujeme-li překlady jednotlivých termínů v Bryndově Španělsko-českém právnickém a ekonomickém slovníku (ŠČPES) a zpětně porovnáváme stejný termín v česko-španělské verzi tohoto slovníku, dojdeme k závěru, že leckdy termín ne zcela koresponduje. Důvodem je zřejmě skutečnost, že právní jazyk a jeho překlad je tak rozsáhlé téma, že je obtížné zohlednit a prostudovat všechny druhy práva a právních dokumentů obou zemí jedním autorem slovníku.

Dubského Španělsko-český a česko-španělský slovník (ŠČČŠS) neobsahuje téměř většinu španělských právnických pojmů z důvodu svého vzniku v 70. letech minulého století a jeho orientaci na slovní zásobu především zemí Latinské Ameriky. Lexikální výrazy z oblasti odborné právní španělštiny tedy odpovídaly době, ve které slovník vznikl. Absence některých odborných právnických pojmů v Dubského slovníku je dána neexistencí tohoto institutu (souboru právních norem) v právním řádu v době koncepcie slovníku. Pozdější právní slovníky již zohledňují aktuální rekonstrukce právních úprav a implementace nových právních institutů.

I když terminologická vícejazyčná databáze Evropské Unie IATE (*Interactive terminology for Europe*) by měla sloužit pro terminologickou jednotnost právních skutečností, v oblasti dědického práva není ještě zcela uzpůsobena v plné šíři pro všechny právní předpisy Evropské unie. Z tohoto důvodu nebylo možné najít veškerou odbornou terminologii z oblasti dědického práva a její odpovídající zastoupení v korpusu právních textů Evropské unie.

5.2 Komparace českého a španělského dědického práva – analýza výskytu odborné terminologie v právním systému druhé země

Na základě provedené analýzy různých tematických skupin (sémantických polí) v oblasti dědického práva budou lexikální jednotky ještě utříděny na několik skupin na

základě toho, zda se vyskytují či nevyskytují v právní úpravě druhé země, a pokud ano, zda je jejich obsahová stránka identická či nikoliv. Tato komparace bude provedena na základě pečlivého prostudování obou právních úprav za pomoci výkladu termínů v aktuálních španělských člancích na téma dědické právo¹⁰⁵ a po odborné konzultaci s odborníky¹⁰⁶ na španělské dědické právo.

V následujících kapitolách bude odborná terminologie rozdělena takto:

- odborná terminologie objevující se pouze ve španělském dědickém právu
- odborná terminologie objevující se pouze v českém dědickém právu
- odborná terminologie objevující se v právu obou zemí a mající obsahově shodnou identitu
- odborná terminologie objevující se v dědickém právu obou zemí s obsahově rozdílnou stránkou

5.2.1 Odborná terminologie objevující se pouze ve španělském dědickém právu

Následující odborná terminologie z provedené lexikální analýzy se objevuje pouze ve španělské úpravě:

„Certificado de las últimas voluntades“

Tento dokument vydává ve Španělsku Ministerstvo spravedlnosti¹⁰⁷ a dosvědčuje jím existenci závěti¹⁰⁸. Dále zmiňuje informaci, u kterého notáře je závěť uschována. V českém dědickém právu pojem „závěť“ a „poslední vůle“ splývají.

„Testamento abierto“

Ve španělské právní úpravě se jedná o pojem, který česká úprava vůbec nezná. Jedná se o závěť vyslovenou před dvěma či třemi svědky a podepsanou u notáře, který si uchová originál tohoto dokumentu.¹⁰⁹

¹⁰⁵ http://sociedad.elpais.com/sociedad/2014/08/29/actualidad/1409316705_374135.html [cit. 15.3.2015]

¹⁰⁶ Odborná konzultace Lic. Alexandre Más, Bufete de Abogados, Palma de Mallorca, odborná konzultace Lic. Salvador Fernández Vivancos, Abogado, Granada [15.3.2015]

¹⁰⁷ <http://tuguialegal.com/2014/08/26/ultimasvoluntades/> [cit. 2.4.2015]

¹⁰⁸ <http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/es/servicios-ciudadano/tramites-gestiones-personales/formulario> [cit. 8.4.2015]

„Testamento cerrado“

Opět se jedná o pojem, který česká úprava nezná. Jde o závět' sepsanou u notáře v přítomnosti tří svědků a přijatou/uloženou v obálce.¹¹⁰

„Un tercio de mejora“

Tento pojem česká úprava také vůbec nezná, jedná se o „přilepšení nad rámec povinného podílu“,¹¹¹ ve španělské praxi to znamená, že tímto dílem (jedna třetina pozůstalosti) může být zvýhodněn některý z potomků zůstavitele jako neopomenutelný dědic, pokud ale nedojde ke zvýhodnění ve prospěch potomka/potomků, připočítává se tato 1/3 k 1/3 části nazvané „*la legítima*“ (povinný zákonný díl).¹¹²

„Legítima larga“

Jedná se o 2/3 dědictví, jde o součet 1/3 „*legítima*“ + 1/3 „*tercio de mejora*“ – tyto 2/3 jsou ve prospěch dalších neopomenutelných dědiců v případě, že druhou třetinou nebyl některý z potomků zvýhodněn. Tento pojem není v českém právním systému znám.

„Tercio de libre disposición“

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, jedná se třetinu dědictví k volnému nakládání. Tento pojem se v české právní úpravě taktéž nevyskytuje.

„Derecho Foral“

Pojem „vlastní historické občanské právo autonomních oblastí“, které představuje paralelní úpravu španělského občanského práva na regionální úrovni, česká právní úprava rovněž nezná.

---

¹⁰⁹ BRYNDA, J.: Španělsko-český právní a ekonomický slovník, Linde Praha, 2007, ISBN: 978-80-7201-669-3

¹¹⁰ Tamtéž

¹¹¹ Tamtéž

¹¹² ALCARAZ VARÓ, E., HUGHES, B.: El español jurídico, Ariel Derecho, Barcelona, 2002, s. 205, ISBN: 84-344-3220-X

5.2.2 Odborná terminologie objevující se pouze v českém dědickém právu

Následující odborná terminologie z provedené lexikální analýzy se objevuje pouze v české úpravě:

„Alografní závěť“

Tento druh závěti se vyskytuje pouze v české právní úpravě, zůstavitel ji nenapsal vlastní rukou, ale vlastní rukou podepsal a před 2 svědky prohlásil, že obsah se shoduje s jeho poslední vůlí.

„Dovětek“

Pojem se objevuje pouze v české právní úpravě v § 1498 jako dovětek k závěti, ve španělském „*Código Civil*“ se tento právní institut „*Codicilo*“ vůbec neobjevuje, můžeme ho však nalézt ve článku 421¹¹³ „*Código Civil de Cataluña*“ (občanský zákoník Katalánska - vlastní historické občanské právo Katalánska).

5.2.3 Odborná terminologie objevující se v právu obou zemí a mající obsahově shodnou identitu

Do této skupiny lze z lexikální analýzy zařadit následující pojmy, které se objevují v právu obou zemí a které mají obsahově shodnou identitu.

Ze sémantického pole „písemné dokumenty v dědickém právu“ lze do této skupiny zařadit: „*Certificado de Defunción*“ – „Úmrtní list“ a „*Legado*“ - „Odkaz“.

Ze sémantického pole „účastníci dědického práva“ do této skupiny patří: „*Testador*“ – „Zůstavitel“, „*Heredero forzoso*“ – „Neopomenutelný dědic“, „*Albacea*“ - „Správce pozůstalosti“, „*Contador-partidor*“ - „Vykonavatel závěti“, „*Legatario*“ – „Odkazovník“ a „*Notario*“ - „Notář“.

Ze sémantického pole „pozůstalost, druhy dědění a druhy závěti“ lze zařadit: „*Herencia yacente*“ – „Ležící pozůstalost“, „*Sucesión Testada*“ – „Dědění ze závěti“, „*Sucesión Intestada*“ – „Dědění ze zákona“ a „*Testamento (h)ológrafo*“ – „Závěť vlastnoručně napsaná“.

---

¹¹³ <http://civil.udg.es/normacivil/cat/ccc/es/L10-2008.htm#T02C01S04> [cit. 10.3.2015]

Ze sémantického pole „dědictví a jeho rozdělení“ do této skupiny nezařadíme žádný pojem.

Ze sémantického pole „obecné pojmy z právních pramenů“ by do této skupiny patřil termín: „*Usufructo*“ – „*Užívací právo*“.

5.2.4 Odborná terminologie objevující se v dědickém právu obou zemí s obsahově rozdílnou stránkou

V následující skupině je vystižena odborná terminologie z lexikální analýzy, která se vyskytuje v právní úpravě obou zemí, ale její obsahová stránka je rozdílná, tj. právní skutečnost je vyjádřena např. odlišnými kompetencemi či funkcemi:

„Legítima“ – „Povinný díl dědictví pro neopomenutelné dědice“

Ve Španělsku podle národní právní normy se jedná vždy o třetinu dědictví pro neopomenutelné dědice, v českém právním řádu tento povinný díl dědictví nemusí odpovídat stejné části dědictví.

„Administrador“ – „Správce pozůstalosti“

„*Administrador*“ jako správce dědictví je ve španělské úpravě určen soudní cestou v případě sporných dědictví („*herencia contenciosa*“)¹¹⁴, dále se ve Španělsku používá další termín „*albacea*“ podobně jako v české úpravě, kdy je správce pozůstalosti pověřen výkonem svojí funkce v závěti.

„Pareja de hecho“ – „Registrovaní partneri“

Ve španělské úpravě se pod tímto termínem rozumí osoby stejného či různého pohlaví, v české právní úpravě osoby stejného pohlaví. Dědické právo ve stejném rozsahu jako manželé mají ve Španělsku pouze občané těchto autonomních oblastí: Katalánsko, Baskicko, Navarra a Baleárské ostrovy. V české úpravě podle § 3020 NOZ platí pro registrované partnerství obdobná práva a povinnosti jako u manželů, tj. dědické právo je u registrovaných homosexuálních a lesbických párů ve stejném rozsahu jako v případě manžela.

---

¹¹⁴ <http://portaljuridico.lexnova.es/articulo/JURIDICO/211362/la-representacion-de-la-herencia-por-el-administrador-consideracion-general-sobre-sus-funciones> [cit. 15.3.2015]

„Desheredación“ - „Vydědění“

V české právní úpravě jsou podle NOZ důvody pro vydědění - neposkytnutí pomoci, neprojevení zájmu, spáchání trestného činu svědčící o zvrhlé povaze či trvale nezřízený život. Ve Španělsku se jedná o neplnění vyživovací povinnosti, fyzické týrání, urážení atd. Ačkoliv se termíny vyskytují v úpravách obou zemí, obsah právního institutu se liší zejména v kompetenci pořizovatele a možnosti své potomky vydědit.¹¹⁵

„Incapacidad para suceder“ – „Dědická nezpůsobilost“

Španělská a česká úprava se liší vzhledem k důvodům dědické nezpůsobilosti. V české úpravě se podle § 1481 NOZ jedná zejména o úmyslný trestný čin proti zůstaviteli či zbavení se rodičovské odpovědnosti. Ve španělské úpravě je tento institut (soubor právních norem) podle článku 756 CC daleko obsáhlejší než česká úprava. Hovoří se zde o dědicky nezpůsobilých rodičích po svých dětech v případě, že je nutí k prostituci nebo že je morálně kazí. Dědicky nezpůsobilou může být také osoba, která žalovala zůstavitele za trestný čin, za který zákon nestanoví trest nižší než je odnětí svobody ve vězení se zvýšenou ostrahou („*pena no inferior a la de presidio*“) nebo odnětí svobody na 3-8 let („*prisión mayor*“)¹¹⁶, pokud se žaloba ukázala jako nedůvodná. Osoba zletilá, která se dozvěděla o násilné smrti zůstavitele a neoznámila ji ve lhůtě do 1 měsíce, pokud tato již nebyla zjištěna z moci úřední („*procedimiento ya de oficio*“),¹¹⁷ může být také dědicky nezpůsobilá.

5.3 Interpretace výsledků

Na základě obsahové analýzy pojmů vyskytujících se v oblasti dědického práva obou zemí byly vytyčeny pojmy, které se vyskytují buď pouze ve španělském dědickém právu, nebo pojmy vyskytující se pouze v českém dědickém právu, a dále pojmy, které se vyskytují v právních systémech obou zemí se stejnou obsahovou identitou a pojmy, které se sice vyskytují v obou úpravách, ale s rozdílným obsahem.

Některé lexikální jednotky z oblasti dědického práva se nevyskytují v právní skutečnosti druhé země (např. „*certificado de las últimas voluntades*“, „*testamento*

¹¹⁵ http://sociedad.elpais.com/sociedad/2014/08/29/actualidad/1409316705_374135.html [cit. 15.3.2015]

¹¹⁶ BRYNDA, J.: Španělsko-český právní a ekonomický slovník, Linde Praha, 2007, ISBN: 978-80-7201-669-3

¹¹⁷ Artículo 756, Código Civil

abierto“, „*testamento cerrado*“, „*tercio de mejora*“, „*tercio de la libre disposición*“, „*derecho foral*“, „*dovětek*“), jiné výrazy se sice objevují v právních systémech obou zemí, ale jejich rozšíření nebo obsahová podstata není identická (např. „*administrador*“, „*desheredación*“). Lze ale nalézt termíny, které se objevují v obou právních systémech a které mají stejnou jazykovou ekvivalenci, rozšíření i obsahovou podstatu (např. „*albacea*“, „*contador-partidor*“, „*sucesión intestada*“, „*sucesión testada*“, „*certificado de defunción*“, „*notario*“, „*testamento (h)ológrafo*“.

Nulová hypotéza stanovená v úvodu praktické části, tj. předpokládala se určitá asymetrie mezi českou a španělskou právní terminologií v oblasti dědického práva, byla na základě analýzy potvrzena.

Taktéž jsou zároveň potvrzeny všechny dílčí hypotézy – výrazy používané v dědickém právu jsou podobné pouze parciálně (tj. pouze některé výrazy), možnosti převodu jsou částečně omezené a při překladu je nutné brát v úvahu i mimojazykovou skutečnost.

Mimojazyková skutečnost a také odlišná historická skutečnost v obou zemích jsou stále příčinou terminologické různorodosti v překladu právních skutečností.

6. Dvojazyčný glosář

V následující části je vytvořen terminologický glosář, který obsahuje a shrnuje termíny vysvětlené v předchozích kapitolách. Glosář byl pro úplnost doplněn i dalšími termíny ze španělského občanského zákoníku Código Civil z částí, které se týkají dědického práva, a dále z konkrétní závěti ze španělského notářství (příloha č. 1). Termíny v glosáři obsahují pojem ve španělském originále a rod uvedený v závorce.

Abintestato, (m)	dědění bez závěti, intestátní, dědění ze zákona, zákonná dědická posloupnost
Adjudicación de la herencia, (f)	přiznání nároku na dědictví
Administrador de la herencia, (m)	správce dědictví
Albacea, (m)	správce dědictví
Ascendiente, (m)	předek v přímé linii, otec, děd
Caudal hereditario, (m)	celková pozůstalost
Causante, (m)	odkazovník, legatář, zůstavitel dědictví, pořizovatel, závěti, testátor
Certificado de defunción, (m)	úmrtní list
Codicilo, (m)	kodicil, dodatek k závěti, dovětek
Coheredero, (m)	spoludědic
Contador-partidor, (m)	vykonavatel závěti
Cónyuge, (m), (f), (pl)	manžel/manželka/manželé
Cuaderno particional,(m)	soupis pozůstalosti a její rozdělení
Derecho foral, (m)	vlastní historické občanské právo autonomních oblastí ve Španělsku
Descendiente, (m)	potomek
Descendiente en línea directa/en línea recta, (m)	přímý potomek
Desheredación, (f)	vydědění

Distribución de los bienes, (f)	rozdělení majetku
Donación, (f)	darování, donace, dar, odkaz
Fe pública, (f)	notářské osvědčení, ověřování listin, pravomoc k ověřování listin, pravomoc veřejného činitele (notáře, soudce)
Herederero, (m)	dědic
Herederero forzoso, (m)	neopomenutelný dědic
Herencia, (f)	dědictví
Herencia contenciosa, (f)	sporné dědictví, dědictví řešené soudní cestou
Herencia yacente, (f)	ležící pozůstalost
Legado, (m)	odkaz (jednostranný právní úkon pro případ smrti)
Legatario, (m)	odkazovník
Legítima, (f)	dvě třetiny hodnoty majetku (povinný díl pro neopomenutelné dědice)
Legítima estricta/corta, (f)	třetina hodnoty majetku (povinný díl pro neopomenutelné dědice)
Notario, (m)	notář
Mejora hereditaria, (f)	přilepšení nad rámec závěti, zbytkový odkaz
Poder notarial, (m)	plná moc zástupce, podpisové právo
Sucesión, (f)	následnictví, nástupnictví, dědění, dědictví, dědické řízení, potomci, dědici
Sucesión ab intestato/abintestato, (f)	dědění bez existence závěti
Sucesión abintestato a favor del Estado, (f)	dědictví připadající státu, odúmrt'
Sucesión forzosa/legal/legítima, (f)	dědění ze zákona
Sucesión testada/testamentaria, (f)	dědění ze závěti
Tercio de mejora, (m)	třetina dědictví k zvýhodnění potomků či

	zavětního dědice
Tercio de libre disposición, (m)	třetina dědictví odkázaná pořizovatelem závěti k volnému nakládání, zbytkový odkaz
Testador, (m)	zůstavitel, odkazce, pořizovatel závěti
Testamento, (m)	zavěť, poslední vůle, testament
Testamento abierto/por acto público, (m)	zavěť vyslovená před 2 až 3 svědky a podepsaná u notáře, který uschová originál závěti
Testamento alógrafo, (m)	alografní zavěť
Testamento cerrado, (m)	zavěť sepsaná u notáře v přítomnosti 3 svědků a uschovaná u notáře v zalepené obálce
Testamento escrito, (m)	písemná zavěť
Testamento (h)ológrafo/escrito a mano, (m)	holografická/vlastnoručně sepsaná zavěť
Testamento oral, (m)	ústní zavěť
Testamento nulo, (m)	neplatná zavěť
Usufructo, (m)	užívací právo
Válidez legal/jurídica del testamento, (f)	právní účinnost závěti, právoplatnost závěti

7. Závěr

Tématem bakalářské práce byla „Analýza české a španělské odborné terminologie v oblasti dědického práva“.

Snahou práce bylo vytvoření komparativního příspěvku a přiblížení dosud ne zcela příliš probádané a zdokumentované oblasti právního systému Španělska, konkrétně dědického práva a jeho právního jazyka a odborné terminologie, s cílem zmapovat právní úpravu dědického práva v České republice a ve Španělsku, vytvořit komparace úprav obou zemí a postihnout nejvýznamnější rozdíly, jak po stránce právní, tak zejména po stránce jazykové.

Jádrem předkládané práce byla část praktická, která se zaměřila na srovnání odborné terminologie užívané v oblasti dědického práva. Pro potřeby praktické části byla stanovena nulová hypotéza, tj. předpokládala se určitá jazyková asymetrie mezi českou a španělskou terminologií v oblasti dědického práva, a další dílčí hypotézy, tj. výrazy používané v českém a španělském dědickém právu vykazují pouze částečnou podobnost, možnosti převodu právní terminologie ze španělského jazyka do českého jazyka a naopak jsou omezené, a při překladu odborných termínů z dědického práva je nutné brát v úvahu i mimojazykovou skutečnost.

Těžiště praktické části spočívalo v porovnání obou právních úprav z hlediska obsahového. Z teoretické části, kde je prezentována problematika v obou zemích obecně, byly vyexcerpovány klíčové lexikální jednotky, které byly dále tříděny a vzájemně porovnávány z hlediska obsahu. Nejdříve došlo k vymezení sémantických polí, tj. slov, která jsou tematicky nebo významově příbuzná. Tato odborná terminologie byla dále analyzována a byly hledány možnosti jejího překladu a významy v různých slovnících a terminologické databázi.

Analyzujeme-li překlady jednotlivých termínů ve Španělsko-českém právnickém a ekonomickém slovníku od autora Jiřího Bryndy a zpětně porovnáváme stejný termín v česko-španělské verzi tohoto slovníku, dojdeme k závěru, že leckdy termín ne zcela koresponduje. Důvodem je zřejmě skutečnost, že právnícký jazyk a jeho překlad představuje tak rozsáhlou problematiku, že je obtížné zohlednit a prostudovat všechny druhy práva a právních dokumentů obou zemí jedním autorem slovníku.

Španělsko-český a česko-španělský slovník od autorů Josefa Dubského a Vladimíra Rejzka neobsahuje téměř většinu španělských právních pojmů z důvodu svého vzniku v 70. letech minulého století a jeho orientaci na slovní zásobu především zemí Latinské

Ameriky. Lexikální výrazy z oblasti odborné právní španělštiny tedy odpovídaly době, ve které slovník vznikl. Absence některých odborných právnických pojmů v Dubského slovníku je dána neexistencí tohoto institutu (souboru právních norem) v právním řádu v době koncepcie slovníku. Existující výrazy byly překládány v souladu s tehdejší právní normou. Pozdější právní slovníky již zohledňují aktuální rekonstrukce právních úprav a implementace nových právních institutů.

Přestože terminologická vícejazyčná databáze Evropské Unie IATE (*Interactive terminology for Europe*) by měla sloužit pro terminologickou jednotnost právních skutečností, v oblasti dědického práva není ještě zcela uzpůsobena v plné šíři pro všechny právní předpisy Evropské unie. Z tohoto důvodu nebylo možné najít všechnu odbornou terminologii z oblasti dědického práva a její odpovídající zastoupení v korpusu právních textů Evropské unie.

Na základě obsahové analýzy pojmů vyskytujících se v oblasti dědického práva obou zemí byly utříděny pojmy, které se vyskytují buď pouze ve španělském dědickém právu, nebo pojmy vyskytující se pouze v českém dědickém právu, dále pojmy, které se vyskytují v právních systémech obou zemí se stejnou obsahovou identitou a pojmy, které se sice vyskytují v obou úpravách, ale s rozdílným obsahem.

Některé lexikální jednotky z oblasti dědického práva se nevyskytují v právní skutečnosti druhé země (např. „*certificado de las últimas voluntades*“, „*testamento abierto*“, „*testamento cerrado*“, „*tercio de mejora*“, „*tercio de la libre disposición*“, „*dovětek*“), jiné výrazy se sice objevují v právních systémech obou zemí, ale jejich rozšíření nebo obsahová podstata není identická (např. „*administrador*“, „*desheredación*“). Lze ale nalézt termíny, které se objevují v obou právních systémech a které mají stejnou jazykovou ekvivalenci, rozšíření i obsahovou podstatu (např. „*albacea*“, „*contador-partidor*“, „*sucesión intestada*“, „*sucesión testada*“, „*certificado de defunción*“, „*notario*“, „*testamento (h)ológrafo*“).

Nulová hypotéza stanovená v úvodu praktické části byla na základě analýzy potvrzena. Taktéž byly zároveň potvrzeny všechny dílčí hypotézy.

Součástí diplomního úkolu bylo rovněž vyhledání primární literatury i další sekundární literatury. Pro účely práce byla navázána spolupráce s notářstvím z Granady a proběhly konzultace s odborníky ze španělského právního prostředí. Tento dílčí diplomní úkol (seznam použité literatury, příloha) byl také splněn.

Navzdory rostoucí harmonizaci práva Evropské unie a s tím spojené právní a společenské integraci zemí existují různá řešení při překladu právních dokumentů a to

zejména dokumentů z oblasti občanského práva. Mimojazyková skutečnost a také odlišná historická realita v obou zemích, kdy oba státy prošly odlišným vývojem, a fakt, že Španělsko je nejvíce decentralizovaný stát Evropské Unie, kdy existuje dokonce paralelní úprava španělského občanského práva na regionální úrovni, je stále příčinou terminologické různorodosti v překladu právních skutečností.

Resumé

El tema de esta tesis de grado, es: „El análisis de la terminología checa y española en el campo de derecho de sucesiones“; El objetivo primario de este trabajo es estudiar y analizar fuentes en ambos países - el Nuevo Código Civil de la República Checa (*nový občanský zákoník*) y el Código Civil de España (*občanský zákoník*) para posteriormente hacer un análisis comparativo de la legislación, y hallar similitudes y diferencias entre ambos sistemas.

El objetivo principal es elegir y analizar, la terminología legal española y checa; Consecuentemente, encontrar las limitaciones que conlleva la traducción de la terminología checa y española e intentar hallar en qué medida es posible la traducción de la realidad jurídica de la lengua de partida (español) a la lengua meta (checo) y viceversa y cuál sería la traducibilidad de los términos de derecho sucesorio.

Para la parte práctica, sirve una hipótesis - se asume cierta asimetría de lenguaje entre la terminología checa y la española, en el ámbito de derecho de sucesiones, dentro de ella caben hipótesis parciales – términos utilizados en el derecho sucesorio checo y español no muestran plena similitud lingüística; Se limita la posibilidad de traducción de los términos entre ambos sistemas y para la traducibilidad hay que tener en cuenta la situación extralingüística.

La tesis está dividida en siete capítulos. Después de la introducción al tema de derecho de sucesiones en general, se presentan ambos sistemas y sus respectivos fuentes. (Nuevo Código Civil checo y Código Civil español), desde un punto teórico, con la intención de hallar y explicar las instituciones legales sucesorias relevantes en cada país. En España el derecho de sucesiones viene regulado principalmente en el Código Civil pero hay especialidades dependiendo de la Comunidad Autónoma („Derecho Foral“). El Código Civil es la norma que se aplica en tanto en cuanto no haya regulación autonómica.

La base de los datos recogida de ambos sistemas del derecho sucesorio, sirve para la parte práctica, dónde se seleccionan los términos según los diferentes campos semánticos. El análisis comparativo de los términos, viene enfocado a determinar la medida de las similitudes y diferencias entre el sistema checo y español; Empleando el diccionario español-checo jurídico y económico de Brynda (*Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník*), el diccionario español-checo y checo-español de Dubský (*Španělsko-český a česko-španělský slovník*), el diccionario de la Real Academia

Española (RAE), la base de datos terminológica multilingüe de la EU (*Interactive terminology for Europe*) y varios artículos on-line, en función de búsqueda de la traducción adecuada desde el punto jurídico y sobre todo lingüístico.

El diccionario español-checo jurídico y económico de Brynda (*Španělsko-český právníký a ekonomický slovník*) señala todos los términos analizados - para cada término español es posible encontrar una variedad de términos equivalentes pero de manera opuesta (o sea buscando los equivalentes españoles para el mismo término checo) no siempre encontramos la misma variedad lexicológica. Esta gran amplitud terminológica correspondiente a un término jurídico se debe a la gran amplitud de los diferentes tipos de derecho y la imposibilidad de trabajar estos términos por un solo autor.

El diccionario español-checo y checo-español de Dubský (*Španělsko-český a česko-španělský slovník*) no alcanza la mayoría de los términos jurídicos españoles dada su creación en los años setenta del siglo pasado y su orientación mayoritariamente de la terminología de América Latina.

Aunque la base terminológica multilingüe de la EU (*Interactive terminology for Europe*) debería servir para la uniformidad terminológica en el campo de derecho sucesorio, no está adaptada en su amplitud para los textos legales de Unión Europea, puesto que tampoco es posible encontrar todos los términos buscados y su correspondiente representación en los textos legales europeos.

Posteriormente los términos analizados se dividen en varios grupos – los que solo se usan en la realidad jurídica de un país, („*certificado de las últimas voluntades*“, „*testamento abierto*“, „*testamento cerrado*“, „*tercio de mejora*“, „*tercio de la libre disposición*“, „*derecho foral*“), los que se usan en ambos países y a la vez denominan la misma realidad, („*albacea*“, „*contador-partidor*“, „*sucesión intestada*“, „*sucesión testada*“, „*certificado de defunción*“, „*notario*“, „*testamento h(ológrafo)*“), y los que sólo denominan una realidad parcial debido al distinto contenido („*administrador*“, „*desheredación*“).

Se confirma la hipótesis de que exista cierta asimetría de lenguaje entre la terminología checa y la española en el ámbito de derecho de sucesiones.

A pesar de la creciente armonización de los derechos de la Unión Europea y la integración social y legal europea, siguen existiendo diversas soluciones a la hora de la traducción de los documentos legales (especialmente en el ámbito del derecho sucesorio), debido a la diferente experiencia histórica de ambos países, la situación

extralingüística y por último también, el hecho de que España es el país más descentralizado de toda Europa con la presencia del sistema jurídico civil regional paralelo.

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy:

Zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník, Ústav práva a právní vědy, o.p. a European Business School, Praha, 2014, ISBN 978-80-87974-01-8

Código Civil - občanský zákoník

Código Civil de Cataluña – katalánský občanský zákoník

Tištěné zdroje:

ALCARAZ VARÓ, E., HUGHES, B.: El español jurídico, Ariel Derecho, Barcelona, 2002, ISBN: 84-344-3220-X

BERENDOVÁ, A.: Introducción al español jurídico, Leges Praha, 2014, s. 63, ISBN: 978-80-87576-59-5

GIL OLCINA, A., GÓMEZ MENDOZA, J.: Geografía de España, Editorial Ariel, 2001, s. 588, ISBN: 84-344-3468-7

LISSE, L.: Předmluva, in: Zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník, Ústav práva a právní vědy, o.p. a European Business School, Praha, 2014, ISBN 978-80-87974-01-8

MIKEŠ, J.: Dědictví a právo, Informatorium Praha, 1993, ISBN 80-85427-10-9

MIKEŠ, J., MUZIKÁŘ, L.: Dědické právo, Linde Praha, 2007, ISBN 978-80-7201-674-7

NOVOTNÝ P., NOVOTNÁ, M.: Nový občanský zákoník: dědické právo, Grada Publishing, a.s., 2014, s. 11, ISBN 978-80-247-5168-9

SCHELLE, K., TAUCHEN, J.: Občanské zákoníky: Kompletní sbírka občanských zákoníků, důvodových zpráv a dobových komentářů KEY Publishing s.r.o., Ostrava 2012, s. 16-17 ISBN 978-80-7418-146-7, někdy je uváděn i název: Obecný zákoník občanský - MIKEŠ, J., MUZIKÁŘ, L.: Dědické právo, Linde Praha, 2007, s. 43, ISBN 978-80-7201-674-7

SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K.: Civilní kodexy, 1811-1950-1964, 1. Vyd. Brno, Doplněk, 1993, s. 20, ISBN 80-210-0587-1

SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K.: Dědické právo podle nového občanského zákoníku, Praha: Linde Praha, a.s., 2013, ISBN: 978-80-7201-931-1

VELA SÁNCHEZ, A.: Derecho Civil para el grado V. - Derecho de Sucesiones, Editorial Dykinson, 2015, s. 19, ISBN: 978-84-9085-251-4

WELLECH, E.: Vyznejte se v dědickém řízení – vybrané kapitoly z nového občanského zákoníku, Albatros Media, a.s., 2014, ISBN: 978-80-265-0218-0

Slovníky:

BRYNDA, J.: Španělsko-český právní a ekonomický slovník, Praha: Linde, 2007, ISBN 978-80-7201-669-3

DUBSKÝ, J., REJZEK, V.: Španělsko-český a česko-španělský slovník, Leda, 2007, ISBN: 978-80-7335-085-7

On-line slovník Španělské královské akademie, dostupný na www.rae.es

On-line terminologický slovník Interactive terminology for Europe, dostupný na <http://iate.europa.eu/SearchByQueryLoad.do?method=load>

Internetové zdroje:

Dědické právo v novém občanském zákoníku, Kancl, informační brožura, (Komise pro aplikaci nové civilní legislativy), 2014, s. 1, reg. č. CZ 1.04./4.1.00/80.00003, dostupné online: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/dedicke-pravo/informacni-brozura/> [cit. 24.3.2015]

Občanský zákoník č. 141/1950 Sb, ve znění pozdějších přepisů, dostupný rovněž online: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=141&r=1950> [cit. 24.3.2015]

Občanský zákoník č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dostupný také online: <http://zakony.centrum.cz/obcansky-zakonik> [cit. 1.4.2015]

Real Decreto de 24 de julio de 1889, texto de la edición del Código Civil mandada publicar en cumplimiento de la Ley de 26 de mayo último (Vigente hasta el 15 de Julio de 2015). Dostupné online: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/cc.13t3.html [cit. 8.4.2015]

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., článek 11, odst. 1, dostupné také online: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html> [cit. 5.4.2015]

Zákon č. 946/1811 Sb., v pozdějším znění dostupný např. online: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjygeyv6ojugywtcna> [cit. 9.4.2015]

Zákon č. 116/ 1951 Sb., <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=26273&Section=1&IdPara=1&ParaC=2> [cit. 9.4.2015]

Zákon č. 131/1982 Sb, §469, dostupné online:
http://profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=16&id_article=256506&csu m=a2cc15f7 [cit. 9.4.2015]
http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/cc.13t3.html#13t3 [cit. 10.2.2015]

http://noticias.juridicas.com/base_datos/CCAA/ca-110-2008.html [cit. 10.2.2015]

<http://www.encyclopedia-juridica.biz14.com/d/vecindad-civil/vecindad-civil.htm> [cit. 10.2.2015]

http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/constitucion.t8.html#a149 [cit. 10.2.2015]

<http://www.e-jrom.com/seprotec/ccivilcatalan.pdf> [cit. 16.2.2015]

http://www.consumer.es/web/es/economia_domestica/familia/2012/03/17/207868.php [cit. 16.2.2015]

<http://iabogado.com/guia-legal/familia/las-parejas-de-hecho> [cit. 1.3.2015]

<http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/es/servicios-ciudadano/tramites-gestion-personales/certificado-defuncion> [cit. 1.3.2015]

<http://www.nkcr.cz/index.php?page=zavetivydedeni> [cit. 1.3.2015]

<http://iabogado.com/guia-legal/testamento-y-herencia/los-legados> [cit. 10.3.2015]

<http://civil.udg.es/normacivil/cat/ccc/es/L10-2008.htm#T02C01S04> [cit. 10.3.2015]

http://www.consumer.es/web/es/economia_domestica/familia/2013/05/20/216708.php [cit. 15.3.2015]

<http://portaljuridico.lexnova.es/articulo/JURIDICO/211362/la-representacion-de-la-herencia-por-el-administrador-consideracion-general-sobre-sus-funciones> [cit. 15.3.2015]

<http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/lezici-pozustalost-40679.html> [cit. 15.3.2015]

http://sociedad.elpais.com/sociedad/2014/08/29/actualidad/1409316705_374135.html [cit. 15.3.2015]

<http://www.tuabogadodefensor.com/declaracion-de-herederos/> [cit. 20.3.2015]

http://sociedad.elpais.com/sociedad/2014/08/29/actualidad/1409316705_374135.html [cit. 30.3.2015]

<http://tuguialegal.com/2014/08/26/ultimasvoluntades/> [cit. 2.4.2015]

<http://www.ius-wiki.eu/rimske-pravo> [cit. 5.4.2015]

<http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/es/servicios-ciudadano/tramites-gestiones-personales/formulario> [cit. 8.4.2015]

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/dedicke-pravo/obecne/> [cit. 24.3.2015]

http://www.aherencias.es/pdf/civil/codigo_civil.pdf/ [cit. 29.3.2015]

<http://www.aherencias.es/temasConyugeViudo.html> [cit. 16.2.2015]

Tabulky:

Tabulka č. 1: Přehled terminologie NOZ a „Código Civil“ a odraz v překladu

Zdroj: on line: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/cc.html [cit. 10.2.2015]

Tabulka č. 2: Dědický zákonný podíl („la legítima“) ovdovělého manžela podle „Código Civil“

Zdroj: <http://www.aherencias.es/temasConyugeViudo.html> [cit. 16.2.2015]

Tabulka č. 3: Komparace české a španělské právní úpravy dědického práva z historického hlediska

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tabulka č. 4: Přehled odborné terminologie sémantického pole „písemné dokumenty v dědickém právu“ a odraz jejího překladu ve slovnících a terminologické databázi IATE

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 5: Přehled odborné terminologie sémantického pole „účastníci dědického práva“ a odraz jejího překladu ve slovnících a terminologické databázi IATE

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 6: Přehled odborné terminologie sémantického pole „pozůstalost, druhy dědění a druhy závětí“ a odraz jejího překladu ve slovnících a terminologické databázi IATE

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 7: Přehled odborné terminologie sémantického pole „dědictví a jeho rozdělení“ a odraz jejího překladu ve slovnících a terminologické databázi IATE

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 8: Přehled odborné terminologie sémantického pole „obecné pojmy z právních pramenů“ a odraz jejího překladu ve slovnících a terminologické databázi IATE

Zdroj: Vlastní zpracování

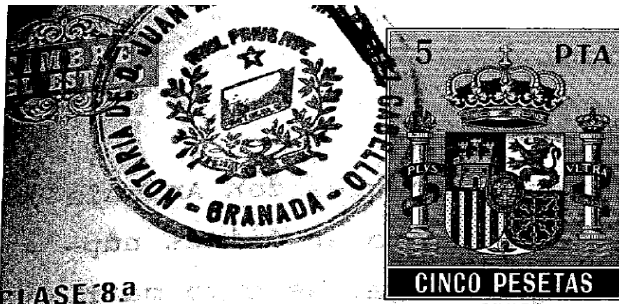
Odborné konzultace:

Odborná konzultace Lic. Alexandre Más, Bufete de Abogados, Palma de Mallorca
[16.3.2015]

Odborná konzultace Lic. Salvador Fernández Vivancos, Abogado, Granada [15.3.2015]

Přílohy:

Příloha č. 1: Konkrétní španělská závěť

00400600

CLASE 8a

NUMERO CIENTO TREINTA Y CUATRO. -----

----- TESTAMENTO -----

Granada, a los once horas y cuarenta minutos del día diez y siete de Enero de mil novecientos sesenta y cuatro -----

----- COMPARECENCIA: -----

Ante mí, ~~PEDRO PEREZ SIERRA~~, Notario de Granada, del Colegio de ésta Capital y ante los testigos que se dirán, comparece: -----

DON ~~MANUEL PEREZ SIERRA~~, mayor de edad, casado, industrial y de ésta vecindad (Nacido en La Virgen ~~1901~~), con Documento Nacional de Identidad número ~~22.000.000~~, de 1 de Diciembre de 1.961. -----

Se halla a mi juicio y al de los testigos en la plenitud de sus facultades mentales y con la capacidad legal necesaria para otorgar este testamento. -----

----- MANIFESTACION DEL TESTADOR: -----

que es natural de Granada, de 55 años de edad, e-

156884070

hijo legitimo de los difuntos cónyuges don Antonio y doña Serafina y que se halla casado en únicas nupcias con doña ~~Isabel Rodríguez Puga~~, de cuyo matrimonio existen cuatro hijos nombrados doña María Isabel don Manuel, Don José Antonio y Doña María Luisa ~~Rodríguez Puga~~.

----- DISPOSICION: -----

1.- Ordena que su cadaver sea enterrado con arreglo a los ritos y ceremonias de su Religión Católica y deja a voluntad de sus herederos lo concerniente a funerales y sufragios por bien de su alma. -----

2.- Lega el usufructo universal vitalicio y sin fianza de su herencia a su esposa doña Isabel Rodríguez Puga, facultandola para tomar por si misma posesión del legado, y ordena que si alguno o algunos de sus herederos, no acatando esta disposición, exigiese adjudicaciones, en pleno dominio, perdiera la parte que le correspondiera en los tercios de mejora y libre disposición de la herencia del testador, que acreciera, a los que la acatasen, y si ninguno la respetase, el legado a la Doña Isabel Rodríguez se entendera hecho del tercio de libre disposición en pleno dominio y sin perjuicio de la cuota usufructuaria legal vidual. -----

3.- Instituye herederos por partes iguales a sus cuatro citados hijos y nombra sustitutos de los mis-

004006009

mos a sus respectivos descendientes legitimos. -----

4.ª Nombra Albacea contador partidador de su herencia a don ~~Marino Velasco del Paso~~, Perito Agronomo, vecino de Granada. -----

OTORGAMIENTO: -----

Leo este testamento integramente y en alta voz al testador y testigos instrumentales, mayores de edad, de esta vecindad, e idoneos a mi juicio, según sus manifestaciones que ven, entienden y aseguran conocer al testador, don Marino ~~Velasco del Paso~~, don Antonio ~~Moya~~ y don Joaquin ~~Aranda~~. -----

Renuncian todos a leerlo, manifiesta el otorgante que lo encuentra conforme con su voluntad y lo firman todos. De conocer al testador, de haberse cumplido en un solo acto todas las formalidades legales y, en general, de todo lo contenido en este instrumento público, yo, el Notario. Doy Fé. Firmados: ~~M. Rodríguez~~. ~~Joaquín Aranda~~. - Antonio Moya. Rúbricados. Está la firma y rúbrica de don Marino ~~Velasco del Paso~~. Signado. Firmado: P. ~~Aranda~~. Rúbricado y sellado. -----

32888A0M0

Nota: El siguiente día dirijo al Ilmo. Sr. Decano del Colegio Notarial la comunicación ordenada en el artículo 11, Anexo II del Reglamento Notarial. Firmado: ~~Avila~~. Rúbricado. -----

ES COPIA DE SU MATRIZ, del Protocolo de la Notaria de la que soy titular, YO, ~~Juan Antonio Martínez Cabello~~, Notario de Granada y de su Ilustre Colegio, la expedido a instancia del hijo y heredero, don ~~José Antonio Rodríguez Rodríguez~~, (por haberseme acreditado el fallecimiento del testador), en dos folios de clase octava, números el presente y su anterior, en Granada, a ~~veinte de abril~~ de mil novecientos ochenta y nueve. Doy Fé.

